

౧౨

Sl. no. 372

సోదరి.

అంబో 4843

అంబో

ఇది

14/10/11

ఆచార్య సూర్యనారాయణ రాజగారిచే

694

రచియింపబడి

4-11

—*—

హిందూ సుందరి పత్రికాధి పాలుగు

సక్తిరాజు సీతారామయ్య గారిచే

ప్రకట

దేశోపకారి ముద్రాక్షర శాలయందు ముద్రించి

ప్రచురింపబడియు.

వి. తే. సు. : శ్రీ వ్య. జ్ఞా

1911

వెం. నెం. 0.1-0

హిందూ సుందరి.

తండ్రి—కుమార్తె.

కు—నాన్న గారు? అశ్రమి పుస్తకములు ఆపిల్లలు ఆల్లాపట్టుకు పోయినారు.

తండ్రి—అమ్మా? అవి హిందూ సుందరి దరి పక్కకలు.

కు—వాటికి ఏమి యివ్వవలెను.

రిం—సం॥ రఘునాథు రెండు రూపాయలు యిస్తే, నెలకొక పారి యిటు వంటి సంచికలు పురిపెదరు.

కు—ఇంతేకద, రెండు రూపాయలు యిచ్చి వాకు పక్కక తెప్పించి పెట్టలేరా? నాచదు పూర్తియైతేదా. నిన్నటి మీడింగులో మీరేకాదు స్త్రీలకు నిద్ర పట్టించమని.

చందా పద్ధతులు

చందా దారులకు సం॥కి

రెండు రూపాయలు,

అభి మానులకు సం॥కి

అయిదు రూపాయలు,

పోషకులకు సం॥కి

పది రూపాయలు,

(1) అభిమానులుగా నుండువారికి పోషకులుగా నుండువారికి సాలాఖరున ఆసాలు సంపుటము బయిండువట్టించి ఉచితముగా నీయబడును.

(2) పోషకులుగా నుండువారి కదనముగా ఆసాలు సుందరిలో ప్రదుర్ని పబడిన గ్రంథములు రకమున కొకటి యుచితముగా బంపెదము.

(3) చందాసమ్మతి ముందుగ బంపవలెను. శాశ్వతముండుచందాదారుల చందాసమ్మతి వి. పి. గా వసూలు చేయకొన బడును.

(4) ఏ నెలలో చందాదాగ్గా చేయునో ఆ నెల మొదలు సం॥రం నరకువ త్రికలు బంపబడుదుండును. వెనుకటి నెలల సంచికలు కోరిన పంపబడును.

వలయువారు హిందూ సుందరి పేజీలు కంటేదు

కంటేరుపోవు కృష్ణాజిల్లా అని వ్రాయవలెను.

౧౨

సోదరి.

ఇది

ఆచంట సూర్యనారాయణ రాజుగారిచే

రచియింపబడి

హిందూమతంపై పత్రికానివేషాలు

సర్వరాజ్య సీతారామయ్య గారిచే

ప్రకటింపబడి

దేశీయములను ముద్రాక్షర శాలయందు ముద్రించి

ప్రచురింపబడియె.

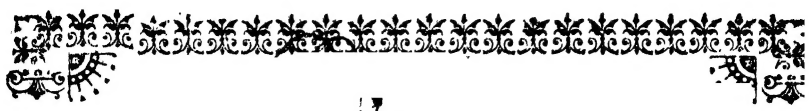

కంతేను :- కృష్ణశర్మ

1911

వెల 0-1-0

శ్రీరస్తు.

సోదరి.

మొదటి ప్రకరణము.

నూరు గజములకంటె నెక్కువవెడల్పులేదు. అది చిన్న సెలయే యు. అది పానుచుండెడి ప్రదేశములో దనకు సాధ్యమయినంత జలమును కానుకగా దనయజమానురాలగు గంగానదీదేవికి సమర్పించు చున్నది. వేసవికాలముందుగాఢ విశాఖపట్టణ మండలములోని కొన్ని సెలయేళ్ల వలె కాక చల్లనిజలము పారుచుండును. ఈ సెలయేలుపుట్టిన కొండలు హిమాలయ పర్వతములకుఁ జెంతనే యుండుటచేత, వేసవికాలములో మంచుకరిగి నీరై యీయేటిగుండఁ బారుచుండును.

ఆయేలుమన భాగోళగ్రంథములందుఁగాని విపులముగా నాయా జలప్రదేశముల విశదీకరింపఁబడిన పెటమందుఁగాని కానరానంతచిన్నది. దానినిష్ట జేపేరునఁ బిలుచుకో చెప్పజాలము కాని, యా సెలయేటికి బూర్వము “ప్రియత, యనుపేరుండెను. ఇప్పటికైనను ఆ సెలయేటికంత కుఁగొక పోయినఁ గొంతవజ్రకై నాపేరుండవలెను.

జనులుకాపురమునుటకు వలయుచున్నంత నీటివనతి మొట్ట మొకటివి. ఎకతెగకుండ న్యకాలముల నీరే సెలయేటిలో నుండుటచే బెక్కుగానిముములు రెండువ్రక్కలనుండునని చనుచులూహింపక పోరు. మరకథ యీయేటిమొట్టమొదట గ్రామములలో శ్రీరామ పురమందు జరిగివది. ఆహా! ఎంతపుష్కముఁ జేసికొని శ్రీరాముఁడు కౌశల్యాగర్భమున నుద్భవించెనోగాని యామహామహాని నామము, గ్రామము

నకుఁజేసెపెట్టియో, యిండ్లకుఁజేసెపెట్టియో, పుత్రికాపుతులకుఁజేసె
 పెట్టియో, యిట్లెవోయొక యాధారము స్మరియింపని హిందూకుటుం
 బమా సేతుహిమాచలపర్యంత పరివ్యాప్తవిశాల ప్రదేశములో నొక్క
 టయినను గానరాదు. మహారాజాధి రాజుమొదలు గర్భదరిమిని వఱకు
 గల హిందువులూ మహాత్ముని పవిత్రనామమును, తాముజాలిజూపవలసి
 వచ్చినప్పుడెల్లఁ దలంతురు. వేయేలదైవమేయాతఁడనినన్ని తన్నామస్మ
 రణముచేతనేముక్తికలదనియు, అతనిచారిత్రమువినుటచే పాపహరణము
 గుననియు నన్నిదేవాలయములు భజనశాలలు కట్టించిగొలుచుచున్నా
 రుగదా? అట్టిశ్రీరామభక్తులలో నొకఁడైతాను కట్టించిన యీగ్రామ
 మునకా పేరు పెట్టి యేపుణ్యాస్తుడో తనయభిలాషతీర్చుకొనెను. భగవం
 తునియవతారమని హిందువులునన్నిన శ్రీరామునిపేరుపెట్టటచేతఁగా
 దుగాని యీగ్రామము స్వభాసిద్ధముగానే సమస్తసమపాయములుకలిగి
 దానివంటి పెక్కితర గ్రామములకంటె వాసికెక్కియున్నది. పట్టణముల
 కుండెడు సమపాయములు లేవుగాని మనకృష్ణా గోదావరీ మండలము
 లందని గ్రామములవలెఁ బెంతుకుప్పలు పేడపోగులు ఎగుడు దిగుళ్లు గల
 వంకరటింకర వీధులులేక తీర్చినట్లు వీధులును, ఇరుప్రక్కల మంచిమం
 చి గృహములును, పురముచుట్టురను, ఏటిపొడుగురను తోటలునుకల,
 యీశ్రీరామపురమును హతాశ్చుగాఁబడిన నాడొక పారిశుద్ధ్యసంఘ
 ముకాలించు నొకపట్టణమనిగాని నొకబుద్ధిమంతుడైన చిన్నరాజు కా
 పురముండు గ్రామమనిగాని తలంపకపోదు. గ్రామమునకు పొడుగున
 ను ఏటియొడ్డున వెళ్లెన్నెన రాతిమెట్లు కట్టఁబడియున్నవి. బట్టలుతుకు
 వారలు, స్నానముచేయఁదలంచినవారు, పాత్రలుతోముకొనువారు, ప్ర
 వాహమునకు దిగువభాగమందుఁ దమపనులుచేసికొన వలయునేకాని యి
 తరచోట్ల సేయనీయరు. ఒకవేళఁజేసినచో శిక్షించువారు లేరుగాని యీ
 గ్రామవాసులు తామేర్పఱచుకొనిన నిర్ణయమును దాటుటకు యత్నిం

పరు. ప్రజలంత శుచియందు నిలకడ యైన బుద్ధికలిగి యుండుటకును, ఆ గ్రామమంత పరిశుభ్రముగా నుండుటకును, ఆ గ్రామనివాసియగు కాశీప్రసన్నబాబుగారు కారకులు. ఆయనభాగ్యవంతుడు. హాస పురము ద్వారా గ్రామము అనురంజించిన్న గ్రామములలో భూములెన్నియో కలవు. ఏడాదికి సుమారు రు 6000 ల ఆదాయమువచ్చును. ఆయన యే పట్టణమందైనా కాపురముండక శ్రీరామపురమందలి సౌఖ్యమునుగాంచి యచ్చట స్థలము సుసాదించి చక్కని మేడయొకటి కట్టుకొనియుండెను. ఆయింటికి సింహద్వారమున్నను ప్రక్కనుమరియొక గుమ్మముకలదు. అది పుష్పలతతో బలోనికి గుమ్మము. ఆ పుష్పనవమున చక్కని నర్మని మార్గములు కలవు. ఆ తోటల కిరు కిరుల రహరమి రెండడుగుల వఱకుంటె దుగు ముద్దలనూటీగట్టు పుష్పల మొక్కలు బాగులు తీరియుండును. ఆ తోటమధ్యముననున్న గచ్చునూతినుండి యీ పూలతోటకు తోటమారులు నీరుతోడుచుండును. ఈ మేడకు పక్కన గా. కాపురమున్నది. ఆ మెయింటికి నొకించుక దూరమున నొకచిహ్నములు కలదు. అందు భార్య భర్తలు కాపురముండిరి. తనదాడిద్రవ్యమునకు విచారించుచు గాలముగనుపుకొను నుపాయము వెతుకుటలేదు సరిగదా? మీరు మిక్కిలి యాపెరిమిటి మిగుల క్రూరుడై కతిరాత్తుడై యోగ్యురాలయిన తన భార్యను గొల్బుచుండెను. నాడా భార్యను క్షించుటకు గారణము భర్త కోరిన నస్తువు లేచ్చి వంకకపోవుటయే. భర్తను తిరస్కరించు నుద్దేశము పాపహస్త్రీకేతను. దాడిద్రవ్యము, భర్త సంపాదన తక్కువ. వాడుకోరి న నస్తువు గృహమున లేదు. తమ బరిచయముగల వారియింట్లకుఁబోయి యా నస్తువు సుసాదింపఁగోరినది కాని లభించలేదు. ఇంక నామె యేమి చేయఁగలదు? ఆ నేరమునకై శిక్షననుభవించుచున్నది. ఇది యాది నమున కాటనకిష్ట. శిక్ష లేనిది నము, నోర్యుచురానిది నము లేదు. మగఁడు కొట్టి నదెబ్బల కాముతి యేడ్చుచున్నది. తాను ఎనుకొనిరానపు శింటిలోను

న్న యాడుదాని కెట్లా నన్ను పురాధ్యవడినని యిందుక యైన యోచింప క మీఁదుమిక్కిలి నోటికివచ్చుచు దిట్టునుండెను. ఆగంధర్వగోళమంత యుండనయి టి సమ్మములో నిలిచియున్న తారవని “అటుచంటి మగని మొగముపై చిహ్నులపోయవలెన,, ని పలికెను.

జయగోపాలుని భార్య పువ్వులతోటలోనికియును గుమ్మములోనికి చినుండి తారబలికిన పలుకుకరేలున మనసుననాటగా “భర్తయొరిక తిరావ్వుడైనను భార్యయట్లుపోరదు” ని పలికెను. తారయీమె కున్నంత సున్నితమైన మనసుకలదికాదు. ఈమాటవిని తార “యిటుచంటి నిర్భాగ్యుడను క్రూరుడును అగు భర్తతోఁగా వ్రతమునీయుబకంబు నేనుజన్మముల వజరు నిధవైయుండుటయేమేల,, ని పలికి యింకఁ బ్రసంగిమామెనుగనీయక లోనికిజనియె. వెంటనే జయగోపాలుని భార్యయుండలుపు చేసి చక్కవచ్చెను.

రెండవ ప్రకరణము.

తోటలో నూతిచెంతనున్న చిన్నతిన్నపయి శకికళగూర్చుండి తన లోఁ దానిట్లుకునియె. “నాభర్త యొకామెకప్పుడు నామీఁదఁదీవ్రమగు నాగ్రహముఁ జూపినను తారపలికినంత తెగువతో నామెతలంచినంత కఠినముగా నాభర్తనుఁగూర్చి యెప్పుడు నేననుకొనఁ దగిననేరమేమియు నాకు గాన్పింపకున్నది. భర్తయాగ్రహ యత్తుడైనను, నిమిషము లో తిరిగి ప్రసన్నునిగాఁ జేసికొనశక్తి స్త్రీయందు సహజముగాఁగలదు. స్త్రీకినొప్పు మంచివర్తనము, భర్తపై నిష్కల్మషమైన ప్రేమయుండిన యెడల భర్తను బ్రసన్నునిఁజేయుశక్తి పుట్టును. ప్రసన్నుఁడుకాఁగానేపశ్చాత్తాపమొనమును. మనయాత్మబంధులకుఁ జేయునుపకారమేము కష్ట భర్తకిష్టముకేనిది కావచ్చును. అప్పుడునుండు సేయుపని యోగ్య

మొదటియని యంతరాత్మ బోధించినపుడు శాంతవచనములతో భర్తను నను ద్రిపుయత్నింప వలయును. ఎప్పుడయినను భర్తభర్తయు న్యాయ మునిడిచి యన్యాయము కొడిగట్టినపుడు జేతనయినచో దానుగానిచే తగావున్నచో నాతనిసత్కర్మమునకుఁ ద్రిప్పగలిగిన యధికారము యేగాని వాని మంచితోఁగలఁ దెచ్చట స్త్రీకివసరము. ఈసందర్భముఁగూడ భర్తకుడేమేమో యోగ్యురాలు కోరును. గానిస్త్రీయెంత విసిగెను తా రచెప్పినట్లే కోరదు. ఈకీతిగాఁ దలంచుకొనుచున్నపుడు భర్తదేశాంతర ముండుటచే దసహృదయకమలమున నడగియున్న మరండమునుఁబో లింపనురాగము మనసుఁదట్టగానింక నచ్చటనుండలేక వెంటనే శయన గృహంబునకుఁబోయి భర్తపరుషిణచోటఁ బరుంకి యాతఁడుతలకింద బెట్టుకొను దిండుచుతీరి వాసనచూచి వెంటనేలేచి తలుపుచేరేసి చప్పు చప్పునఁబెట్టికొనున్న తనభర్తృతేజః పటమును దీరినమస్కరించిముద్దా డితియెడఁజేర్చుకొని యాపెట్టిగోనేయున్న భర్తవాసినయుత్తరముల లోఁ గొన్నిచదివి విచారముచే వచ్చుగన్నీటినిఁ దుడుచుకొనుచుండెను. ఆహా! ప్రేమయెంతకులేదు! దూరదేశమునున్న భర్తపై యోగ్యురాల గు భావ్యమూపెను ప్రేమయెంతయో, మనసునబడు బాధయెంతయో తెలికొని గోరువారు స్వయముగా ననుభవింప వలయును. లేదా శకిక శాహృదయమునఁ జొచ్చిపరికిలింప వలయునుగాని, ప్రాసించెచ్చటసాధ్య ము. శకికశ యిపుడుచూపు ననురాగమును యోచింపఁగా భార్యభర్త కుగల యన్యోన్యను రాగము వారికి న్నేహమానందభ్రమైవది మొదలు వారివయసుతోఁ బెరుగుచుండు నేమోయని తోచుచున్నది. నిశ్చయ ముగాఁ బెరుగు. శకికశకప్యకావని మీరితే యెఱుంగుదురు. వివాహిత భర్తతోనదిచుకుఁ బదియూతేస్తు కాపురముచేసెయనతి మూఘురా లుత్కామ. విమషీనుని, ధైర్యముకలది. తానుచేట్టికార్యము న్యాయ మొనరినతోచిని నికనెన్ని కష్టములకైన నొప్పుతునకుఁ బోగొమునకు

భంగమువచ్చినది. లక్ష్యమునేయున్నట్టి సాహసిక, భర్తపై నిష్కల్పమునైన ప్రేమకలది. వైగాసంతానవతి. ఇంతకుబూర్వము పదియాతేండ్లొక్కటా యిరువురు విడువక యున్న వారై నను. ఆకాలముంతయు వత్సరముకనిముష ప్రియముగానున్నట్లు తోచెనేగాని యిరువురు భర్తచేతలేని సమయమున నకస్మాత్తుగా మర్భరమగుపేరు మనసురజనియించుటచే పాపమాలలనామణికిఁజూమొక వత్సరముచకంటెను దీక్షమైరట్లు తోచుచున్నది ఏమిచేయగలము? భర్తకడకు మఱువాడు వైరముచకునిశ్చయించినది, కానియదిసాధ్యమగునట్లు తోచలేదు. ఇట్లాగదిగో నుండగానే యమ్మాయని పిలుపునివబడెను. ఆపిలుపుచకుదిరిగి పోవునైతర మిచ్చుటకే విసుగుపుట్టించువంతటి ప్రేమచుచునో నున్నవిచిందె. తిరిగివలకు కుండుటచే మఱల “అమ్మాయీ! శరణ్ణ, నునితిరిగి కేక వివబడెను. “గదిలోనుంటిని,, అనిమాత్రము శరణ్ణ అనిచింది.

పదునాతేండ్లు భర్తతో గాఢపురముచేరి సంతానవతియైన యనతి యావనవంతురాలై నూతనముగా భర్తతోమైత్రి చేకొనుచుండుకోమలివలె మోహపరవశురాలగుట యావనము కలిగింపకపోదు. భర్తజ్ఞాపకమువచ్చి మోహంబుధియున్నప్పుడు గదివిడచివెళ్ళక వెనుకవిసబడిన కేకకు లక్ష్యముంచక భర్తయొద్దకు వచ్చి యోదించుకొనుచుండిగా నించుకమల్లు మోహంబుధిని దీక్షింపజేసెనుక పడవలోబ్రయాణముచేసి యొకప్పుడు యిరువురు మనూహరమగు సాధమునెక్కియచ్చట తనదైవము భర్తను గాఢాలింగనముచేసెనట్లుకలగని, యలికిపడిలేచి మోహంబుధిము, భర్తమామమగుటజూచి మఱితచింతింపజొచ్చెను. మోహమెన్ని వికారములయినను బుట్టించును. శశిశయదికలగాగ్రహించి యిట్లుకలంచుకొన సాగెను. “దైవానుగ్రహమువడిరిగి నేనుభర్తను గలిసికొనింతసవారత ప్రణయకలహముచే నాహృదయేకుసమయము నొప్పింపను. ఎప్పుడునుభగవంతునిగాతలంచిచేతులా

ర సేవజేసెదను. నాభాగ్యము, సాసంతానము, నాతలిదండ్రులు, నాభ తతోనరిగావు. ఆయనతోనే నాకీలోకమున్నది. ఆయనచిరున్వే నాకు వేయిదండ్రులకాంతి" ఈతీరున నెంటరిగా గదిలోఁ దలపోసి యా మోహ సాగరమిద సాగెను.

మూడవ ప్రకరణము.

>అంఅంఅంఅంఅం<

"అమ్మాయిశకికళా,, యని తల్లివిభావతికేకజేసెను. కాళీప్రసన్న బాబుకు శకికళ యొక్క తెయే పూతెక. పుత్రులులేరు. శకికళను ద్దగుపుత్రులును, ఇద్దరుకుమారులును గలరు. వారిందఱికివిభావతి కడ చనువు. ఆమెమే కూతురిశిష్టమున నుండును. వారియొద్దయంతయు శకికళకే రావలసియున్నది. అట్లుండగు జయగోపాలబాబు తన యూరువిడిచి యీ గ్రామమున ద్దవారింటనే యుండెను. జయగోపాల బాబిల్లటపు టల్లుడై యత్రవారింటనున్నను కాళీప్రసన్న బాబుగాని విభావతిగాని యాయనయం దణుచూత్రమైన, యలక్ష్మములేని గౌరవ ముజూపుచుండిరి. ఎంతోయెక్కువయొద్ద భార్యయాలముననన్పుమా డుటజే రాజవలె గాలముపుచ్చ నచ్చుచని సంతోష మొందు చుండెను. భార్యభతల న్యోగమున నుండు గాముకలవాను. దై వానుగోహమున సం తానవంతులు. ఎవ్వరికి నుండులేక సుఖముగానుండిరి. కాళీప్రసన్న బాబు తనకుబుత్రియే విభావతిమని నమ్మి తనయొద్దని బాగోత్తగా నృద్ధి చేసికొనుచున్నను ధర్మకార్యములకు వెనుకంజవేయువాడుకాదు అదిచిన్న గ్రామమైనను, అందలి బాబురు మూఢులగురు కేమోయని యొకపాఠశాల పెట్టించి దానికై యొక భవనమునిర్మించి యిచ్చెను. జయగోపాల బాబుకూడ విద్యాభివృద్ధియం దభిలాష కలవాడై తనకు

దోచివపుడెల్ల నచటికే యుపాధ్యాయులొనరించుపని విమర్శించుచుండెను. ఐనను ఈతనియందు లోభగుణమున్నదని మామగానుగ్రహించి తనయంతరమున శశికళను ఒప్పించి యీవృథా న్యయమేలనని పాఠశాలయెత్తి వేయునేమోయని సంశయించి యాపాఠశాల శాశ్వతముగా జరుగుటకు దగినభావనతిని పట్టావాసి రిజిస్ట్రేషన్ చేయించి యిచ్చివేసెను. ప్రియతా తీరమున తాతిమెట్ల కాళీప్రసన్న బాబుకట్టించినవే. ఈపుణ్యాత్ములకు బెక్కుతోటలుండుటచే నాయాముతువులలో బండెను పండ్లలోగొన్నిటిని శ్రీరామ పురములోని, బీదలకిచ్చుచుండెడివాడు. శీతకాలము రాగానే శక్తి తేని వారికి కంబళులనుగొని పంచిపెట్టుచుండెడివాడు. ఇంతటి మహాపకారి పురవాసుల యుపయోగార్థ మొక వైద్యశాలను జెప్పించుట మఱచిపోడుగదా. శ్రీరామపురమునకు గావలసిన సమపాయము లన్నిటిని బూతిజేయుటకీ పుణ్యాన్నజే కారకుడు. ఏకార్యముచలపెట్టినను సగముసామ్రా మహాశక్తిచ్చుచుండెను. ఈయనమంచితనముచే గ్రామములోని వారు తక్కినసామ్రా పూతిజేసికొని యాయనచేతికిచ్చుచుండిరి. ఈయనయందు గ్రామములోని వారి కంవఱకధిక గౌరవముండెనని వ్రాయుటచేరు.

ఇంకవిభావతి నిరంతరముతన కుమార్తెవిద్వల సారక్షణలో మునిగియున్నను భర్తయదావరము మఱచిపోలేదు. ఎంతవనియున్నను సరే వేళతప్పకుండ దనగృహమును నీశాన్యమూల నిర్మించబడియున్నయొక స్థలమందు జక్కనిముగ్గులుంచి యిట్టకైనమునునిలిపి పూజలు సల్పుచుండును. ఇంటిలో నేర్పడిన యందరినీవకులకు దగినపని నిర్ణయించుచు గృహమును పరిశుభ్రముగానుంపించి భూలోకస్వర్గము నేయుచుండెను. చతురప్రసాదమువతియగుటచే నాపురములోని బాలికల యుపయోగార్థ మొక బాలికా పాఠశాల నిర్మించి, యదిశాశ్వతముగా నిలుచుటకై భరణ నేమియునడుగక తన స్త్రీధనములో బాలిరంతయిచ్చి భూ

వసతియేర్పఱచెను. తానుతీటికగలిగినపుడు వాతశాలకుఁబోయి విద్యార్థి నులకుఁ బాఠములు చెప్పుచుండును. తనమనుమలకు మనుమ రాండ్రకు గృహముదే విద్యనేర్పఱచు నేళకాఁగానే వాతశాలకుఁ బంపుచుండెను. పండుగలు వచ్చునపుడుగాని తనగృహములో వ్రతములు సలుపునపుడు గాని పుణ్యస్థలము పేరంటమునకుఁ బిలుచునపుడు తనభాగ్య గర్వముఁ జూపకయుచితాలంకారములఁగించి యొకమనుమరాలినిఁజంకఁబెట్టుకొని యూరిలోని నాలుగువీధులకుఁబోయి యాహ్వానముసేయుచుండును. తనముంటికివచ్చిన యువతులకు నాచారానుసారముగా గౌరవించి తాంబూలములిచ్చి పంపుచుండును. ఒక్కొక్కనాఁడు వారందఱుకూర్చుండినపుడు వారిస్వభావము వ్రాయఁబడిన గ్రంథములఁజదివి తాత్పర్యముబోధించుచుండును. శరీరశయ విద్యయందుఁగాని యితరకాంతామణులకు గౌరవము సూపుటయందుఁగాని తల్లికిఁ దీసిపోవురది కాదు. ఆహా! ఆకుటుంబమెంత జ్ఞానాచారముగానున్నది. ఆరీతి భాగ్యవంతులు మనగామములలోఁకపోలేదు. వారిగ్రామములలోవారికే యెంతోయవసరమైనను సాయములనయిర జేయింపనిదృఘింపని భాగ్యవంతులనెందఱిసోయెఱుంగుదుము. భాగ్యముభగవంతుఁ డొసఁగియుంకిరీతిగా యోగ్యవ్యయము సేయుచుండిననే యాభాగ్యము సార్థకమైరది. దేశోపయోగమునకై వినయోగింపని భాగ్యము భాగ్యముకాదు.

ఈరీతిగా సర్వజన జ్ఞాఘ్నులైన యీదంపతులకుఁ బుత్రులు పుట్టలేదనియూరిలోనివారికున్నచింతలో గొంతయైన వీరనుభవింపకతమకుగలిగినపుత్రికతోనే తృప్తిఁగాంచియుండిరి. తుఁజ్చియాస్తి తనకేవచ్చుననిన మ్మియుండిన శరీరశయ ముప్పదియేండ్లు వచ్చినతర్వాత సోదరుఁడు గలిగెనని వినినపుడు శరీరశయ నాశ్చర్యము కలుగకపోలేదు. ఆశాభంగమగుటచే మనసు కలేలుచునకపోదని యితరులూహించినను, ఆమెచునసావార్తవినినపుడెల్లండెనో కనిపెట్టశక్యముకాలేదు. తనభర్తవశేషముగా

నాదాయమునచ్చు నా స్థితిలవాఁడుకాఁడు గనుకను, తానుచిన్నతనము నుండియు భాగ్యవంతులగు తలిదండ్రులయొద్దఁ బెరిగియుండిన సంతాన వతియగుటచేతను, ఈయాస్తివచ్చునుగదాయని భరణ వేతాకవృత్తికిం తవటకు యత్నింపకుండుస్థితిలో హఠాత్తుగా నాశాభంగ మగుటచేతను తనభావిస్థితినిఁగూరించి శశికళా హృదయమునవిచారముకలుగకపోలేదు. కాని మగబిడ్డకై వాచిపోయి యూరిలో నేయిల్లాలు మగబిడ్డ కనినను మిక్కిలి వేగముగాఁదనయున్నత స్థితి నైనఁ బాటించక పురిటింటి కేగియా నూనెగుడ్డునుఁజూచి దూరముగానుండియే ముద్దుపెట్టుచు బాలింతరాలి ని నెంతోపుణ్యముఁజేసికొనిన దానవని మెచ్చుకొనుచున్న విభావతికి నేటికిమనోరథము పూర్తియైనదని సంతోషముందెను. పుట్టింటి వంశాభివృద్ధికోరనియాఁడుది లోకములోనుండునా? పేదలకుఁ బుత్రులు కలిగినపుడు వారలపొందు సంతోషమునకంటెభాగ్యవంతులకు సుతులుకలిగినపుడు వారలొందుసంతోష మెక్కువగా నుండకపోదు. కుమాగునికై వాచిపోయి వాచిపోయి తుదకునిరాశఁచెందియున్న భాగ్యవంతులకుఁ గౌమారావస్థలోఁ బుత్రుఁడుపుట్టుటచే వారి కెంతయేని యానందము కలుగుచుండును. లోకోపకారమునేయుచు సజ్జనులని పేరుగాంచిన యిటువంటి ధనికులయినవారికిఁ దనయుడుదృఢించుట మఱింతయానంద కరము. కాళీప్రసన్న బాబునకుఁ బుత్రుఁడుకలుగుటచే వారికిస్వభావముగాఁ గలుగునానందమునకంటెఁ దత్పరీ వాసులొందు సంతోషమునకు మితములే కుండెను. ఈబాలుఁడుదయించుటచే నూరిలోనివార లెన్నో యుత్సవములఁజేసిరి. కాంతికినిజమగు సథికారియగు సూర్యుఁడుదయింపఁ గానే యెరువుతెచ్చుకున్న కాంతితో నదివటకు మిసమిసలాడిన చంద్రుఁడుకాంతి హీనుడైనట్లు జయగోపాలుఁడు తనభావ మఱిది పుట్టుటకు వెలవెల పోవుచుండెను. తలిదండ్రుల హృదయారవిధములకు బాలభానూదయమువలె నీశిశువుండఁగా గుడ్లగూబకు సూర్యోదయమైనట్లు జయగోపా

లునకుండెను. ఈతనికదివఱకున్న యాశలను అభిప్రాయములను తీసికొని తన రెండుగుప్పిళ్లలోను బెట్టుకొనెనొ యనునట్లు మూసికొనియున్న యాశిశుమృగుకరములు పద్మకుట్టములవలె జెన్నవహింప జయగోపాలుండాశాభంగమొంది జీవనోపాయా న్యేషణమునకు యత్నింపసాగెను. దైవానుగ్రహమున కలిపివచ్చుటచే భార్యాపుత్రాదులను అత్తవారింటదిగవిడిచి తానెక్కడో అస్సామ,, ను దేశమునకుఁబోయెను ఇదియే శశికళా జయగోపాలురకు మొదటి యెడబాపు.

నాలుగవ ప్రకరణము

చిరకాలమునకుఁ దనకుండమ్మఁకుకలిగి పుట్టింటి వంశముభవిలో నిలుచుటకు వలనేర్చుటచేతను, ఈశిశువుమూలమునఁ దనభతఁ దూరదేశమేగి యదివఱకెన్నడునుభవింపని వియోగపుబాధ కూర్చుటచేతను, శశికళకు మోకభేదములు సమానముగానుండెను. కానితెలివిగలదగుటచేఁ దనవిచారమును తల్లిగ్రహించి యెక్కడ చింతించునోయని భతఁ యెడబాపుచేగలుగుచింతను లోనగాగ్రొక్కి సోదరుఁడుపుట్టుటచేగలుగు తనసంతోషము కనుపర్చుచుండెను. ఇట్లుండఁగాఁ గాలవశమునఁదనకుమారుని ముద్దుముచ్చటలుతీరకయే తల్లిపరలోకమునకేగుట తటస్థమయ్యెను. నరుఁడొత ధైర్యశాలియైనను, భాగ్యవంతుఁడైనను, మఱియేమియైనను, తనకుండుసామర్థ్యము లెట్లుపయోగించినను, ఒక్కనిమిషమైనఁ దనయాయువు పొదుగించుకొనలేడుగదా? తల్లిమరణసమయమునఁ దనకుమారుని శశికళ చేతిలో నుంచి “వీనిభారమునీది,, యని యప్పగించి మరణించెను. ఆశిశువు తల్లిబెలుంగని వాఁడుగనుక నానాటికి సహజముగ ననుభవజ్ఞుఁడము వచ్చుచున్నకొలదిసోదరినే తల్లిగాభావింపఁదొడంగ

ను. అట్లేగదా, మాశృహీశశువులు తమ్ములబెంచినవారిపై మాతృప్రేమగలిగి యుండుట యీశ్వర్యముకాదు. ఈశువే తనభతృదూరదేశమువ్యోగమువలన పోవుటకుఁగారణభూతుఁడయినను, తల్లితనచేతిలోఁ బెట్టినదిగనుకను, తానుసంతానవతియై పిల్లలయందలిప్రేమచవిచూచియున్నదిగనుకను, ఆసోదరునిఁ గడుజాగ్రత్తతో బెంచుకొనుచుండెను. తల్లిమరణించినవార్త భర్తకు శశికళపంపించికాని యాతడు రాలేదు. కాళీప్రసన్నబాబు కుమారునియభివృద్ధి సంతోషదాయకమైనను, భార్యానియోగదుఃఖముచేఁగృహింపక తీరినదికాదు. చిరకాలము నజకు మగబిడ్డకై వాచివాచి తువకులభిముచినను చేతులారాబెంచుటకుఁ దనభార్యకు ప్రాప్తములేకపోయినదనియు, పుత్రుని యభివృద్ధిచూచుకొని సంతోషమొందెను ప్రాప్తిలేకపోయినదనియుఁ దలంచుకొనియొక్కొక్కసారి కన్నులనీరు పెట్టుకొను చుండెడివాడు. ఎంతభాగ్యమున్నను భార్యావియోగదుఃఖము భరింపరానిదేగదా? అందులో మాతృహీశశువును గాంచిన తండ్రికి గుండెలు బ్రద్దలగుటలో వింతలేదు. శిశువువానాటఁబెరిగి తప్పటడుగులు పెట్టుచుండెను. చిన్నచిన్నమాటలు పలుకనేరెను, సోదరిని “జీజీ” అని పిలుచు చుండెను. మఱియుకప్పుడు “జీజీమా,, యని పిలుచుచుండెడి వాఁడు. తంపిల్లలప్పటప్పట పోల్లొడుమన్నను శశికళ శిశుపక్షమవలంబించితంపిల్లలనే కూకలువేయుచుండెను. తల్లిలేనిపిల్లవాడుగనుక వాని నేరమంతగాఁ బరిగణింపకుండెను. ఏదేనితనుబండ్లారపు వస్తువున్నయెడల ముందుగాసోదరునికిఁబెట్టి యాపైని తనబిడ్డలకుఁ బెట్టుచుండెను. ఈరీతిగా బాలుఁడుతన యప్పగారిప్రేమను చూడగొనెను. ఈపిల్లవానికి రెండేండ్లుపయసు వచ్చుసరికి పాపము కాళీప్రసన్నబాబుకుఁ దీరునిగొగమంకురించెను. భాగ్యవంతుఁడౌటచే ఘనవైద్యునిఁ జేరువనున్న పట్టణమునుండి రప్పించెనుకాని కాలమాసన్నమైనవానికి నొషధములేమిపని నేయగలవు? పుచ్చుకొన్న యాషధములదారిజేటుగాను, రోగముతో

వజ్రేణుగాను ఉన్నది. తుదకుబ్రతుకునన్న యాసలేదని వైద్యుడు తెలుపగానే తనభర్తనుతక్షణమురమ్మని యొకతంతివార్తపంపింది. భార్యయిచ్చినతంతివార్తనుజూచి జయగోపాలబాబు వెంటనేతనయుద్యోగముమానుకొని యయోమార్గమున వచ్చెను. ఈడును రెండేడ్లలోను భార్యభర్తలకు సుత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుగకపోలేదు. భర్తపై మనసుపోయినపుడెల్ల దానూటట సెందుటకై యాయుత్తరము లెంతేని సహాయపడినవి. భర్తరాగానేతమ్మునిజంకం బెట్టుకొని తక్కినతన సంతతిని వెంటబెట్టుకొని విచారవదనముతో భర్తకెదురేగిసది. ప్రియభర్తవచ్చినపు డిట్లాల్లు మర్యాద లొసరించునో యట్లుసేయుటలో శకిశయణమాత్రము లోపముసేయలేదు. తండ్రికి వచ్చిపోయెడు ప్రాణములోనున్న దుస్థితి తనమఃసువేచుచున్నను భర్తయందలిప్రేమ మర్యాదలన్నియు జేయఁబురికొల్పెను. జయగోపాలబాబు భార్యాదిబంధుచయమునుజూచి యూటఱించి మామగానున్న గదిలోనికిఁబోయి చూచెను. కాళీప్రసన్న బాబున కప్పటికి స్మారకముతప్పిపోలేదు. “నాయనా! నాకు మాదును నీలమణిని నీయధీనముజేసితిని. తల్లియిదివఱకేవానిని శకిశకప్పగించిరది నేనుసీపరము సేయుచున్నాను. కావున మీదంపతు లిరువురాబాలుని నృద్ధిలోనికిఁదెచ్చుభారము వహింపుడ,, నికన్నీరుగార నప్పగించెను. ఆస్థితిలో జయగోపాలబాబు మాటు పలుకక “చిత్తమ,,ని నూత్రముపలికెను. తనయాస్థిలో మూడువంతులు తనపుత్రునకును నాల్గవవంతు శకిశకునుఁ జెందుచున్న మరణశాసనము వ్రాయించి యారాత్రియే కాళీప్రసన్న బాబు పరలోకమునకేగెను. ఊరిలోనివారందఱు ప్రతిగృహమున మరణముతబ్బిందినట్లేప్పిరి. ఆమహాత్ముని సుగుణపుంజముల వేయి విధములఁ గొనియాడిరి. శనమువెంట నూరిలోని వారెల్లనేగిరి. గ్రామమున కంతకుఁ గాఢాంధకారము గల్గినట్లయ్యెను. జయగోపాలునకుఁగూడ దుఃఖమాగలేదు. నీలమణిపైఁ గర్పిత్యములిలిపి జయ

గోపాలుడే మామగారి యుత్తరక్రియలు జరిపెను. మొదటినాటి దుఃఖమును మఱువాటికిఁ దగ్గిపోవుట సహజముకావునఁ గాలక్రియమునదుఃఖము తగ్గుచుండెను.

విదవ ప్రకరణము.

మామగారు గతించిన కొన్ని దినములవఱకు జయగోపాలుడొక రీతిగానుండెను. కానికాళీప్రసన్నుని దుఃఖమువెనుకపడి తగ్గుచుండగా నీలమణి పుట్టుటచేఁ దనకురావలసిన యంతయాస్తియుఁ బోయినదిగదా యనితలంచి యాబాలునసూయతతోఁ జూడ మొదలు పెట్టెను, నాటి నుండి శశికళకు, జిక్కుదశప్రారంభమైనది. జయగోపాలుఁడుతనమనసు లోనే నీలమణిపై దనకుండునసూయత నణగఁద్రొక్కియుండెను. తలిదండ్రులు గతించిన యానీలమణిపైఁ దనభర్తకా యవస్తలో నెంతప్రేమ యుండునో కనుఁగొనయత్నించి యొకనాఁడుభర్తాభోజన మైనపిదపసా విటిలోఁ గూర్చుండి తాంబూలచర్వణ మొనరించునపుడిది మంచినమయమని శశికళ తమ్మునినెత్తుకొని యాబాలుడాడుముద్దు పలుకులకునవ్వు చుభర్తాకడకువచ్చెను. నీలమణిసోదరీకంఠముకొగలించియుండెను. భర్తాచెంతకువచ్చి తమ్మునిఁ బిలిచి “నీలమణి! నీబావగారికి నీవిద్యచూపించుమ,,నినవ్యచుబలికెను. దుష్టబుద్ధిగల బావగారిముఖమునుఁ జూడనిచ్చ గింపనట్లు నీలమణిముఖముటు తిప్పలేదు. ఐననుశశికళభర్తాకుమఱింతదగ్గరగాబోయి “బావగారియొకిలోఁ గూర్చుండుమ,,ని నీలమణిని బలవంతముగాఁదనకొని వదల్చి కూర్చుండజెట్టిబోయెను. బాలుడేడ్వ మొదలు పెట్టెను. పైకివల్లటమసికుప్పవలెనుండి నిప్పురన్వితగులగానె భగ్గునమండి పోయిన తోపాకీమందువలెజయగోపాలునిమనసులో నదివఱకణగియుండి

నయసూయతః నీలమణియొడిలోగూర్చుండగా, నింకకంఠీభూతముకాలే కపైకివచ్చెను. “ఈదుర్మాగునిమూలముననాయాసలన్నియుఁ గూలిపోయినవ,, నిజయగోపాలుడుముఖము జేపురించుకొనిపలికె. శశిశకుగుండెలుకొట్టుకొనెను. నొటమూటరాలేదు. శరీరమువణక నారంభించెను. ఆలోచన వేయివిధముల పోయె. నీలమణిని భుజముపై వేసికొనెను. భతకాచూపిన యసూయతచేనింక బాలునకెప్పుడయినహాని కలుగనేమో యనిసందేహించెను నీలమణికిఁ దాముతప్ప మఱియాధారములేదని యెఱుంగును. భతకాకిప్తము లేనప్పుడెంతకాలము వీనినిదాఁపగలననితలంచెను ఐననుదైర్యముతెచ్చుకొని భతకాతో “మనముతప్ప నీలమణికి నాధారము లేదుగదా. వీడుబాలుడు. దైవము మనకీయవలయును గాని నీలమణిమూలమున మనకువచ్చెడి యాస్తిపోయినది గదాయనియెంచుటన్యాయమా? మీరుహాస్యమున కిట్లన్నారు కాఁబోలు,, నని మృదువుగాఁ బలికెను.

“భీ! భీ! ఎంతయాశాభంగమయినది. ఆకొమారదశలో నీలమణిపుట్టకపోయినచో, వారి కేమిలోపమా? ఈ బాలుని మూలమున నేనిపుడు ద్యోగము సేయవలసివచ్చినది,,

“ఒకరియాస్తికి నాసింపక మీప్రజ్ఞమీఁదనేనమ్మి యాస్తి గడించుటవలన ఖ్యాతివచ్చునుగదా? ఈరీతిగా మీరలసహ్యముఁజూపినను, అనరానిమాటలాడినను మనకపఖ్యాతి రాఁగలదు,,

“అపఖ్యాతికి జంకువాడను కాను”

“మాతండ్రి నాలుగవ వంతాస్తి నాకిచ్చెనుకదా. అదిమీరుక్రమక్రమముగాన్యాయముగావృద్ధిచేసుకొనరాదా. నావంతుమీకొనంగదను,,

“నీవంతువలన రమారమి పదునైదువందల రూపాయిలు వచ్చును. అంతామనకు రావలసినది పోయినది,,

“అదిగో, అట్టిమాట మనమనరాదు. మనమొకకోరిక కోరునపుడు,

మనలగుఱించి యితరులగుఱికి కోరిన మనకెఱుంగునో యోచించిరే ని, యిట్లుపూరనరు,

“నాయెరుటనుండి పొమ్ము,”

శశికళ యిక్కేమియు వచింపలేదు. భతకసూయకలిగినది. ఈ బాలుడెట్లు బ్రతుకగలఁడు? ఆయనసాహసము కలవాఁడు. ఏమిసేయునో మని తనసోదరుని వేయిగన్నులఁగనిపెట్టుచు తుణచైన నేమరక కాపాడు చుండెను.

నీలమణిదేనికైన నేడ్చినేని జయగోపాలుడెఱిలో విసుగుకొనుచుండెను. భతకకిష్టములేని పనియైనను నీలమణినిఁబెంచుటవష్టిపదికాదు. ఒక్కొక్కనాఁడురాత్రి నీలమణి లేచి యేడ్వనారంభించెడివాఁడు వెంటనే తననిద్రచెడి పోవుచున్నదనిచీదరపడుచు జయగోపాలబాబెఱిలో కనరుచుండెను. వెంటనేశశికళలేచి చీకటియనిభయపడక యాబాలునిఁజంక బెట్టుకొని దొడ్డిలోనికిఁ గొంపోవుచు వానినొకప్పుడుచుండెను. భార్యఈ రీతిగాఁజేయుట జయగోపాలబాబునకిష్టములేదు. నీలమణియోదార్పుటకై భార్యయావలకుఁ బోయినపుడు చిన్నకుమారుని నిద్రనుండిలేపి యేడ్పించుచుండెను. బలవంతముగా భతకకుర్రవానినిలేపియేడ్పింపచొచ్చెనుగదామని మనుగోభేదపడుచు వేగముగావచ్చి వానినిఁగూడఁజంక బెట్టుకొని దొడ్డిలోకేగుచుండెను. ఇంతలో మఱియొకపిల్లను లేపెడివాడు. ఆహా! అసూయయెంతపని సేయుచున్నది. ఈరీతిగాభార్యను హింసించుచున్నను శశికళశాంతముతో సహించియురకుండెను కాని భతకపైమనసులోనైన విసుగుకొనలేదు.

ఒకప్పుడు పిల్లలలో బిల్లలు పోట్లాడుచుండుట తటస్తపడనేని జయగోపాలుడు నీలమణినిఁ గొట్టుచుండెడివాడు. భతకరానపుడు శశికళనీలమణి పక్షమవలంబించి తనపిల్లలనే కూకలువేయు చుండెడిది. తల్లిలేని వాడుగనుక వానిపక్షమవలంబించినను, జయగోపాలునియొద్ద సీసెతిగ

చులుమాటి వీడ్లరి చేయరపుడు దెబ్బలు పడుచుండుట వింతలేదుగా ని యెవ్వరల్లరి చేసినను నీలమణికి దెబ్బలు తప్పకుండుట కడుశోచనీయము. నేరమునేర్పులేక పైగా విచారణలేక యూటక నీలమణికి దెబ్బలు తగులు చుండుట వలన శశికళ హృదయమున నెంతయేని చింత పొందుచు యుండెను. “అది న్యాయమా,, యని భతః నడుగక తప్పినది కాదు. “అల్లరికి మూలమువాడే కనుపడినచోట తన్నవలసినదే,, యనిజయగోపాలుడు ప్రత్యుత్తరమిచ్చునపుడు శశికళకనులనీరు పెట్టుకొనిమాతాపితృలు గతించియుండువలకగా నీలమణి కిటువంటి యవధి తటస్థమైనవని చింతించుచుండెను. నిష్కారణముగా శిక్షనొంది బాలుడువెక్కి వెక్కి యేప్పునపుడు శశికళ వానిని దనగదిలోనికిఁగొంపొయి యేడ్చెనని రుతింకి గాని యాటవస్తువులను గాని యొరచియోదాదాన్పు కొనుచుండెను. ఈతీతిగా శశికళ నీలమణిని బ్రేమించినకొలది జయగోపాలునకు ససహ్యము నృద్ధియగుచుండెను, తుడుకుశశికళపై జయగోపాల బాబునకది వజ్రగుండెకు ప్రేమయంతయు నీలమణి మూలమున క్షీణింపదొడఁగెను. మనసులోఁగొఱ్ఱము పెరుగుచున్న భతఃకడ భార్యచూపెడుశాంతమంతయు వ్యర్థముకాజూచ్చెను.

అటవ ప్రకరణము

ఈతీరున చిక్కులుగా కాళీవ్రసన్న బాబు కాలధర్మము నొందినతరువాత నాలుగేండ్లుజరుగుటచే నీలమణికాతేండ్లగలవు. సూర్యుడుధనుర్లగ్నమువిడచి మకరమందు ప్రవేశింపఁబోవునపుడు దక్షిణహిందూదేశమందు గొప్పపండుగదినములు. ఆదినములలో గృహములను బాగుచేసికొనుట, పండుగ దినములలో వీధులలో చక్కనిస్తుగులు పెట్టుట, అ

త్రవారిండ్లనుండి యాడువారు తమ పట్టిండ్లను వచ్చుట, అట్లుగా నుంచి
 లుచుకొనివచ్చుట, వారికి శక్త్యనుసారముగా నూతననస్త్రములిచ్చి గౌ
 రవిండుట, మొదలగునవి యాపండుగ దినములలో జరుగును. అందు మొ
 దటి దినమునకు భోగిపండుగ యని పేరు. అనాడు మన ప్రాంతములందు
 జిన్నపిల్లలనలంకరించి యొక యాననముపై గ్రూర్చుండబెట్టి యా బాలు
 ని లేక బాలిక తలపై ఫలములును నాణెములనుకలిపి భోగిపండ్లు సోయును
 రు. ఆతరువాత బంగాళా దేశములో గ్రూడ్ నిట్లు సోదరులను సోదరిగౌర
 విండును. ఆయాచారానుసారముగా గాత్రీకమాసమందు నీలమణికిత
 లంటి స్నానము చేయించి విలువగలవస్త్రముల బహుమతి నుపసగి కట్టబె
 ట్టి ఫలములను నాణెములను పైనిబోసెను. ఈ కేళకను విలోకించుటకు
 శశికళయూరిలోని పుణ్యస్థలను పేరంటమునకు నాహ్వానము చేసెను.
 కుమ్మరించిన ఫలములను నాణెములను వచ్చిన పేరంటాండ్రలో గొండు
 తేలుకొనిరి. ఆవచ్చినవారిలో తారకూడకలను. శశికళవారిసంసటినిను
 చితరీతి సుగంధద్రవ్యములు మొదలగునవియిచ్చి తాంబూలము లిచ్చు
 నపుడు, తార శశికళతో “రహస్యముగా నీలమణియూ స్తి యపహరింపఁ
 దలంచి పైకినివీరీతిగా గౌరవముచూపుట వింతగానున్నద,, నిపలికెను. ఆ
 మాటకతఱయిన బాణమునాటిపట్లు శశికళకు తగిలి దేహమువణకనారం
 భించి నిశ్చేష్టయైరిలిచెను. కనులనీరు క్రమ్మగారంభించెను. హృదయము
 చలించెను. అంతయు విలోకించి తార “ఏమమ్మా శశికళగారూ? అట్లు
 చూచెదరేమి? మీదంపతులిరువురు నీలమణియూ స్తి యపహరింపఁదలం
 చుటచేతనే దొరతనమువారికి జెల్లించవలసిన పన్ను సకాలమునకుఁ జె
 ల్లింపక నిష్కారణముగా జప్తు చేయించి భూముల వేలము వేయించి నీ
 భర్త సోదరునిపేర గొనుట యెవ్వరెఱుంగర,, ని పలికెను. ఆమాట శశ
 కళ కెంతకఠినముగా నుండెనో చదువరుఱుహింప వలయును. అట్లుజరి
 గెనని శశికళయెఱుంగదు, కేవలమస్మృతమనినట్లేను. తనభర్తావ్యవహార

ముందు నీలమణికి నష్టమునే చూడని నమ్మకము. అందుచే “ఈయపని దబబ్బి నవారి నొంటిబంటువులుపడవా? యనికోపముతోఁగి శివముగాఁబలికెను. శక్తికళ యాయంశమునుగూర్చి భతకనడుగ నువ్విట్లునుచుండెను. వచ్చిరవేరటాంకిఁబంపి భతకనుగాంచి సంగతినివేదించెను.

“నిజమైయుండును. మాసోదరుడంత నీతితప్పిరవాఁడు కాఁడు. తిరిగి మఘూమి మనకీయకపోడు. శిస్తుచ్చెల్లంప వలసినకాలము మించినపుడు దొంగతనమునా రూఱకుండురా?”

“మీరేల సకాలమునకుఁ జెల్లంపలేదు?

“నాకిదియే పనిమా?”

“మనలనమ్మకొనిన బాలునకు మోసమురాదా?”

“రానిమ్ము! నాకేమి?”

“న్యాయముకాదు! మీ సోదరునకిది యాయన వెచ్చఁజెట్టిన సొల్లిచ్చి భూములుతిరిగి నీలమణివేర వ్రాసియుండును. లేనియెడల మనమపకీర్తికాలగుదుము.

“వాడిప్పడిచ్చునా? ఇతరులకుఁబోవుటకంటె మనబంధువర్గములోని వాడనుభవింపజూచి మోవింపరాదా?”

“నాథా! మనభూముల నితరులకుఁబ్రసేసిన సహింతుమా?”

“ఇప్పుడు మించిరదాని కేమిసేతుము?”

“ఆయన న్యాయముగా నీయనియెడల వ్యాజ్యమువేసి నీలమణి యాస్తినిబుచ్చుడు.

“నాసోదరునిపై వ్యాజ్యమువేయుట ధర్మమా? కాక మనమెల్లంగలు వంగలము? కర్వులుదండుగ.

శక్తికళ యింక మాటుపలకక తనగదిలోనికిబోయి యిట్లుచింతింపసాగెను. “నాభతక స్వాస్థ్యపరత్వముని నిష్కారణము సోదరుని యాస్తిపాడుచేయుచున్నవారు. భతకదైనముగదాయని యాయనమార్గము

నేత్రోక్తిచయెడల నాతలిదండు లింతదానినిజేసి చేతులారనాకప్పుని చిన నొరెఱుగని బాలుని ద్రోహముచేయవలసి వచ్చును. ఏమిచేయునును? మగనియూజ్ఞమీఱునునా? యాజ్ఞలకులొంగి సోదరుని పాశుచేయునునా? హోదై నమా? నాకంఠముయొడికిఁ దెచ్చితి? భర్తయుగానైఁ బూర్వపుటనురాగముఁ జూపుచుండుటలేదు. నీలమణి దిక్కుమాలి నవాఁడు? నేనుసంతానవతిని, నీలమణికిఁ జేరదోహము నన్నును నాపిల్లలనుఁజూకొనదా? భర్తతలంచినదానికి భిన్నముగా నడుతుంటినేని నదియునుహానికరమే? ఏమిచేయుదును? అయ్యయ్యో సాలసకుపది సోనువేల రూప్యములువచ్చు భూమి నిష్కారణమునా క్రాంతమైనది. భర్తవ్యవహారము సరిగాజూడదు. నేనాఁడుదానను, కల్పవృక్షవారివద్దకు వెళ్లి చరిత్రాయంతయు నివేదింప నాకుఁధైర్యములేదు. కానిస్తుతయఁభార్యవేరమెక లేఖవ్రాసెదను. అదిపనిసేయకుచునా? ఈమూడు వచ్చెడి నెలలోభార్యభర్తలు వచ్చెదరని చెప్పుకొనుచున్నారు. ఈమానముగ డుచుటకింక రమారమియగువదిదినములున్నవి. కానిస్తు, ఈగ్రామము నకు వచ్చినతరువాత నధికారిభార్యను కలుసుకొనియెడ ననితలంచెను.

ఇట్లుండ మెకనాటిరాత్రి నీలమణికి జ్వరమువచ్చెను. పలవరింతలు, కనులవిప్పఁడు, చేయివేసిన చుట్టలి కాలుచున్నది. తెల్లవారినదాక శరీరమునిద్రలేచు. జయగోపాలుఁడుచూచి “యింక ఏమిబ్రతుకుట దుర్లభము, వెను. “వైద్యునకుఁగాని మనకెట్లు తెలియును. వెంటనే వైద్యునిచిలుపుఁడు. ఈపాటియుపకారముసేయుఁడ,,ని భర్తను వేడెను. ఏవైద్యుఁడునుబ్రతికింపజేడనిపలుకుచు నొక్కనికేకవేసికొనివచ్చెను. వైద్యుఁడు గోగినిపరీక్షించెను. జయగోపాలుఁడు “అయ్యా! ఇదిసాధ్యమా,, యని వైద్యుఁడనెను. వాఁడు “దుర్లభమనుకొనియెను. ఆకుర్రవానిబాధలు పెట్టినూగుమింగజేయుటకంటె నింక నెఱుంగిగా జాననిచ్చుటమేల,,ని పలికెను. శరీర “యిదిసీర్పిటు పన్ని నపన్నాగము, నై నమేయాధారము,

ని తలంచుకొని యూజకున్నది. యంచముపైనుండి చాపమీదకు బగుం
డపెట్టెదమని జయగోపాలుడు తలంచెను. శశికళ “అట్లునేయడగదా
కాలుసేతులు వెచ్చగానున్నవి. జ్వరము తీన్ముగానుండేనేకాని శ్వాస
మొదలగు మరణచిహ్నములులేవు. భాగ్యసంపదలో జనియించిన కున్
వాని నిష్కారణముగా నేల భూశయనము సేసెదను? వద్దవద్ద”ని బ్రతి
మాతెను. ఇంతలో తెల్లవాతెను. నైమ్యుడు వెడలిపోయెను జ్వరమించు
కత్గలేదు. ఆనైమ్యుడు భతఁచేసిన కుబ్జిలోక్షేరెనని యనుమానించి
యాతనిమాత్రవేయలేదు. జయగోపాలబాబు నైమ్యుని దెచ్చునపుడు
వార్షిక్షు సీలమణిని జంపెనుమార్గము మాట్లాడిరి. శశికళ భతఁపాద
ములపైబడి యిట్లుపలికె “సీలమణి జ్వరముతగ్గలేదు. పట్టణమునుండిఘ
ననైమ్యుని రప్పించుడు?

“ఆయువున్నచో నేమాత్రీయయిరఁబనిసేయును. లేనపుడు పట్టణవా
సియగు నైమ్యుఁడాయువు పోయఁగలఁడా? ఎక్కువ సామ్మ పుచ్చుకొనక
మానఁడు?

“నాకంఠెనైననిచ్చెద పిలుపింపుడు.

“యానైమ్యునే మఱలఁబిలిచెదను?

“నద్దవద్దు వానిచేతఁగాదు.

రెండుజాములయినది శశికళ తమ్మునిఁగనిపెట్టి యుండెను. ఒక్క
నీటిబాట్టయిన త్రాగలేదు విచారించుచుండెను. భార్యనుగాంచి “పట్టణ
మునకుఁబోయి నైమ్యునిఁదెచ్చెదన., ని జయగోపాలుఁడొక గుఱ్ఱపుబం
డినిఁగొంచుకొని వెళ్లెను. గంపెజానతో నైమ్యునిరాకనిరీక్షించియుండె
ను. సాయంత్రీ నైనది. చీకటి పడినది. జామురాత్రి యైనది. గడియా
రము తొన్నది కొట్టిది. ఇంతరాత్రియైన నికరాఁలేదు. తనకుఁ దోచిన
మందేదో వేయదు? నైమ్యుడు వచ్చు చుండేనేమోయని పలుమా
లు గుమ్మములోనికి వెళ్ళి చూచుచువెంటనే తమ్మునినద్దఁగ వచ్చుచుం

డెను. భోజనము నేయలేను. ఇరుగుపొరుగు వారలువచ్చి చూచి వెళ్ళుచూశిరి. రాత్రి తొమ్మిదిన్నర యగువప్పటికి గజ్జపుడక్కలు చప్పుడు వివబడెను. శకికళకు నీలమణి గోగముపోయినంత యుత్సాహము కలిగెను. గదిలోనిదీపమును మఱిత యెగసర దోసెను. మర్యాదకు లోపములేకుండ నిలిచియుండి వైపుని రాకవేచియుండెను. బంకిగుచ్చుముము దాగింది, బంకిలోనుండి దిగుచప్పుడు వివబడినది. ఆనిమిషము వేయేడ్లమ్యెను. శకికళతొంగిచూచెను. జయగోపాలుడు తనగదిలోనికి బోయెను. శకికళ తల్లడిల్లెను. జయ గోపాలుడు కొంత నేపటికి నీలమణి గదిలోనికివచ్చెను. దూరముగానిలిచి ఎట్లున్నది అని యడిగెను. “అట్లే యున్నది. దాహమారంభ మైనది. నైమృజ్జీ?,, “ఎట్టామందు లేదు,, శకికళకింక నెట్లుండును? భర్తామోసముచేసెనని మఱితదృఢముగా నిశ్చయించెను. “నేనుతొందరయైన రాచకార్యము మీద దూరముగా బోవలయును. రెండు మూడు దినములలోవస్తును. మనయూరు నైద్యుడువచ్చి చూచుచుండును నేనుపైనముమానుటకువలనుపడదు,, అని జయగోపాలుడు పలికి వెంటనేబయలుదేరి వెడలిపోయెను.

ఏడవ ప్రకరణము.

జౌరా! జయగోపాలా! ఎంతదోహము తలచితివి? తల్లిదండ్రులులేనిబాలుడు చావుబ్రతుకులమీదనుండగాబట్టణమునుండి నైద్యుని రప్పించుట యటుండఁ బైగానాడుదాని నింటఁ దిగవిడిచి పొరుగురి కేగితివిగా? విన్నవారికే జయగోపాలునిచర్య బాగుగాలేదు. ఇంకశకికళ కెట్లుండునో వ్రాయఁబనిలేదు. తమ్ముడుజీవింపఁడినియు భర్తాకుదనపైనాగ్రహము కలిగెననియు తలంచుకొనినందుచుండెను. ఎల్లోతెల్లిచాఁచినది. సూర్యుడుదయించెను. స్థితిగతులన్నియు యోచింపఁ దొడఁగెను.

ఎన్ని చిక్కు-లు పడినను సరే తమ్ముని బ్రతికించుట యుక్త కార్యమని నిశ్చయించింది. వెంటనే సేవకునిని బిలిచి యొక పడవ వానిని రప్పించెను. కేపుని ర్యాయి చుకొని పడి వెంటనే తన పిల్లల నింటిలోనున్న సేవకులకప్పుగించి యిరుగు పొరుగువారలకు నప్పచెప్పి కొంచెము వయసు వచ్చిన పెద్దకుమార్తెకు ధైర్యము చెప్పి తన తమ్ముని వెంట బెట్టుకొని యాపడ వయస్కి పట్టామునకేగెను. ఒక గౌరవనీయురాలింట బసదిగి యామె సేవకులచే వైద్యులకు వర్తమానమిచ్చినది. వైద్యులు పట్టణముదేయించెను. నిర్నాటి దినమున గూడ నచ్చటనే యుండెను. జయగోపాలుడాయన కొఱకై రాలేదని తెలిసింది. భర్త-చేసిన మోసమునకై పొందువంతకంటె దమ్ముని పైపడుచుగ చిక్కు-టమగుటచే వైద్యుని పాదములపై బడవేసెను. ఆతడు కోగినిని దానించి మూత్రముల పరీక్షించి యాపడమొనగెను. రోగము ముకుమరనారంభించెను మఱునాడే జయగోపాలుడు వచ్చెను.

భార్య-పట్టామునకు బోవుట విని సంతనే తాటికాయలంతటి గ్రడ్లు పెట్టుకొని కంటబడినంత బ్రంగివేయునంతటి కోపము తెచ్చుకొని పడఘట్ట సచేయుచు మండ్రిపడి సేవకునిని బిలిచి తక్షణమే యింటికిరమ్మునుమని భార్యకు వర్తమానముచేసెను. వైద్యులు మందీయనారంభించెను. గుణమిచ్చుచుండెను. మఱునాడే తీవ్రమైన వర్తమానము భర్త-పంపిన సేవకునివలన సంగతియెఱిగి “వచ్చుచున్నాను. ఇంకొక పూట తమ్ముని బ్రతుకుచూచి వచ్చెదన” నిబలికెను. “వెంటనే రాలేదు గనుక నిదిరెండవ వర్తమానము. ఇప్పుడురాని యెడలనింక నెన్నడును నాయింటికి రాగూడద,, నిశ్చితముగా వర్తమానముచేసెను. ఎంతవగసాధించు చున్నవాడు భర్తకు నాగ్రహము వచ్చినదిగనుక నింకనేమైనసరే వెంటనే బయలుదేరి నిశ్చయించింది. ఇంతలో వైద్యులు వచ్చి సంగతి వినెను. ఈయొక్కదినము నేను చెప్పినట్లుండవలెను. కావుననే మెట్లుటకువల్లలేద ‘నివైద్యుడు పలికెను యేమైనసరేయని తమ్ముని రక్షించుటయేయై తనుమని తోడ్

చేను. జయగోపాలుఁ డగ్గి తొక్కినకోతియై యింట నుండెను. దూర గ్రామముందున్న కాశీప్రసన్నబాబు భూములన్నియు శ్రీరామపుర భూములను మేడయు జయగోపాలునిపేర దొరతనముచారి లెక్కలగోవ్రాయఁబడిన స్థూపప్రతిమలతోదెలిసెను. నీలమణికి, బత్రికను తలదాచుకొనుటకయినకొంపలేదు. ఆత్మీయంతయు జయగోపాలుని వశమైవారిపేర లెక్కలగోవ్రాయఁబడియుండె. డిపూర్తిక లెక్కలగారి భార్యవర్గము చేయనిశ్చయించినది. రాచకీయవ్యాపారములలో దానెల్లప్రవేశింపగల నాయని చాపమావిదుషీరుణితల్లడిల్ల సాగెను ఏమిచేయఁగలను? తాను తమ్మునిరక్షించుట న్యాయమైనపనియని నమ్మకముకలిగిన నారీమణియగుటచే దానక్కడ నున్నపుడే యకలిమమైన యీరాచకార్యము న్యాయ మార్గమెట్లు దొక్కి-ంతునో యని చింతింపచుండెను. తుదకుమఱురాడుకలెక్కలగారిభార్యకడకేగి వృత్తాంతమంతయునివేదించెను ఆయుద్యోగియుని భార్యయు జయగోపాలబాబు చర్యకన్నభ్రతపడి శశికళ్యాణికి వగచినీలమణికి గలిగిన యన్యాయమునకువింతపడి, తాండ్రికలకు భర్తతో రాచకార్య విషయములగూర్చి ప్రసంగింపనిదయ్యు సాహసించి భర్తతో నర్వము నివేదించి న్యాయముచేయుడని కోరెను.

ఆకలెక్కల పదవియందున్న తారణిబాబుగారు భార్యనివేదించిన యంశమునుగూర్చి యోచించిచిరాకుపడి “శశికళ పరువుగల కుటుంబములోనిదయ్యు నిట్లుభర్తపై సభియోగమునకు సిద్ధపడుట యాశ్చర్యముగానున్నద,, ని పలికి యంతలో నూఱకొనక తక్షణమే జయగోపాల బాబునకు సుత్తరమువ్రాసి యందులో “సీభాంగువెంటనే యింటికిఁగొనిపోయి, నివ్రాసెను- జయగోపాలునకు తారణిబాబునకు చ్చిరాన్నేహము. తారణిబాబు వ్రాసిన లేఖనందుకొని జయగోపాలుఁ డాగ్రహించి యొక పడవను గుదుర్చుకొని భార్యకడకేగి శశికళను నీలమణిని శ్రీరామపురమునకు గొనివచ్చెను- తానుజేసినమోక్షము బయలుపడెననియు,

భార్య తమ్మునిపక్ష మూనియున్నదనియు జయగోపాల బాబునకు సందేహము కలుగకపోలేదు-

తమ్మునిపక్షము శక్తికళ నహించుటలో న్యాయమున్నదని జయగోపాలుడు తలపకపోలేదు. ఈ భార్యభతలకు రెండవసారి వియోగదశ వచ్చి తిరిగికలునుకొనిరి. భార్యయవలంబించినపక్షము న్యాయ మయినదని యెఱింగించడాడయ్యు తనకువ్యతిరేకముగాఁ దిరిగిచటచేత నీసారి వారియుగయుగము మనసులలో నాగ్రహముఁ బుట్టియున్నది కాన నీసారి నిష్కల్మషముగా సంసారముపడుచుటలేదు- భర్త సంతోషముందు శక్తికళ నిర్లిప్తతగానుండి భార్యయై భర్తకుజేయవలసినంత సంతోషమును దుండుటలో లోపమేమియులేదు- తమ్మునిపక్ష మూనినదని తప్ప నితరాంశములందును భార్యయందును లోపములేదని యీతఁడును నెఱుంగును- కంటిగతప్రాణుడై నీలమణి తిరిగి నిరామయుఁ డగుటకు జయగోపాలుడు వ్యవహారకపోలేదు- ఆలో? ధనాశ యంతవని చేయుచున్నది? అశయొక్కటి మనసులో జేరినయెడల ముడతలపాలలో నెక్క- యుష్వరాముపడి విరిగిపోతాననుట సుగుణసంపద యంతయుఁ జెడిపోవునుగాదా- నీలమణి తన మేనల్లుడిను, మేననోడండ్రును గలిసి యాడుకొనుచుసంతోషముతో నుండనేగాని తనయాస్తికి సంభవించిన భంగపాటునుఁగూర్చి యిసుమంతయు నెఱుంగఁడయ్యె-

ఎనిమిదవ ప్రకరణము.

తానీ బాబునకు సావధానముకలిగి దేని ప్రశస్తి బాబు కలెక్టరుగా నియమింపఁ బడెనని ప్రచురమయ్యెను, తానీ బాబు బదలాయంపఁబడెను యిట్లుగానే జయగోపాల బాబు దిగులాండనారంభించెను. తానుజే

సినపని యెచ్చటవెల్లడియగునోయనియే క్రొత్తగావచ్చిన కల్తెకుమో సమెటింగి తిరిగిసీలమణిపేర లెక్కలలో వ్రాయునేమోయనియు దయ పడుచుండెను. ఆస్తిపోయినమాట యటుండు తాను లంచమిచ్చి వెనుకటి కాగితములాయా యుద్యోగీయులచే దిద్దించిన యుశమువెల్లడి యయ్యేనేనిఁ దననడతకు భంగముకలిగి కారాగృహవాసము పొందించునేమోయని విచారించుచుండెను. జయగోపాలుఁడెంత యన్యాయము చేసినను ప్రజలలో నెవ్వఁడును ఆయన్యాయమునుఁగూర్చి యధికారులకుఁ దెల్పుసాహసించడని జయగోపాలునకు నమ్మకముకలదు. క్రొత్తగా వచ్చిన కల్తెకు శశికళకుఁ దల్లివైపు బంధువుఁడు. శశికళపదియేండ్ల యీడు గలకన్యమైయున్న పుత్రకసారి తనబంధువురాలయిన విభావతినిఁ జూచుటకువచ్చెను. బంధుత్వము తెలిసికొని వరసకు “అన్న, యగుటచే నెంతో ప్రేమతో, “అన్నయ్యా, యని శశికళ దేవీప్రసన్న బాబునుఁ బిలుచుచుండెను- ఆతఁడును మిక్కిలిప్రేమతో శశికళను నాదరించుచు బదిదినములుండెను- మఱికొంతకాలమునకు శశికళకు వివాహమై సంతాన వతియై సతరువాత దేవీప్రసన్న బాబు కల్తెకుపదవికె వచ్చెనని తల్లియగు విభావతిపేర వచ్చినబాబును శశికళయుఁజూచి చిన్నతనమందుఁడన్న నాదరించినఁడనియెఱింగెను- ఈబంధుత్వము జయగోపాలబాబు కించిత్తు నెఱుంగడు- తనబంధువుఁడయ్యాభాగమునకు కల్తెకుగావచ్చెనని శశికళయెఱింగి యింకఁదనతమ్మనకు న్యాయము కలుగునని గంపెడఁసెతో నువ్విఘ్నపడుచుండెను. ఈబంధుత్వము భతఁకుఁదెల్పలేదు-

శశికళ సాహసీకురాలనియు, తమ్మునిపక్షమునియుండుటచే దేవీప్రసన్న బాబునకు భార్యాధారముఁజెప్పింపక పోదనియు, అందుచేఁ దనకవమానము రాఁగలదనియు వేయివిధముల యోచించుచుండెను- ధనాశకలిగినతరువాత నెంతదారుణకార్యములనైనఁ జేయసాహసము కలిగించును- సీలమణినిఁజంపినయెడల నింకఁదనభార్య తనకు వ్యతిరేకముగా బని

నేయదని నిశ్చయించెను. కాని తన ప్రేమ తుము నెన్ననను నానమాత్రము జయగోపాల బాబునకు లేదు. తాను బాబు వ్రాసిన జాబుపైని పట్టణమునుండి తన్నును తనసోదరుని తీసుకొనివచ్చి నప్పటినుండి తనకుగాని తనసోదరునకుగాని మరణము తన భవ్యచేతిలో నున్నదని శశికళనమ్మెను. శశికళ ధైర్యమేమోగాని యాజంకు కొంత యైవను లేనట్లు చరియించుచు నాడు పిల్లి తపిల్లలను గండుహరింపకుండ వేయిగన్నుల జూచునట్లు శశికళ తమ్ముని గనిపెట్టుచుండెను. అందుచే నర్ధరాత్రిమునందయిన జయగోపాలుడు నీలమణిని గడతేర్చు లేకపోయెను. శశికళ నిద్రమాని నదనే నవ్వువచ్చును. ఈమెకు నిద్రాదేవి లొంగి నట్లు తోచుచున్నది. భారత విహారార్థము వెడలునపుడు నిద్రించును. జయగోపాలుడు డింటికిరాకమునుపే మెలుకొనును. ఆహా! తమ్ముని నిమిత్తమాయిత్యంబు లెంత శ్రమ పడుచున్నది! ఒకనాడు మధ్యాహ్నము జయగోపాలుడు మనిద్రించి లేచి భార్యయందొచ్చు విషయము సమలుచు సల్లాపముగా నీక్రింది ప్రసంగము గావించెను.

“పాపము నీకు మరణము దాపైనది.”

“(నిగులుపడి) ఈ జ్యోతిషమెప్పుడు నేర్చితిరి?”

“నాకు తెలియును. నీకు నాచేతిలోనే మరణము?”

“ఆహా! ఎంత ధన్యురాలను! దైవమగు భారత యీ పాడు శరీరము విడుదల నేయనపుడు సంతోషింపని సత్యముండునా?”

“అవును నీ తమ్ముని గతియేమి?”

“నా పిల్లల కేమిగతియో నా తమ్మునికి గూడవదియేగతి. అందఱుమీరే దిక్కు?”

“నన్ను నీ తమ్ముని నాచేతిలో విడిచెదవా?”

“విడుతును?”

“నీ ప్రజ్ఞ వింపవే! ఎట్లు విడుతువు?”

“నాహ్వయము మీలోనజేరును అపుడునాతముని కేమి భయము? ఇదిగా నల్లాపము ముగిసినతరువాత విహారము జయ గోపా లుండెను. శశికళ యీనల్లాపము విసౌదాన్యముగా నెంచక తన్నుజుపు టకేనిశ్చయించు కొనెనని తలంచెను. మత్సరగ్రస్తుడగుటచే దనమరణానంతరము నీలమణినిగూడ సంతమొందింపక పోడని నిశ్చయించెను. కావున నీకార్యము మిగులకమునుపే నీలమణిని దేవీప్రసన్న బాబుకై న శ్రమచేసెన యుక్తముగనుండునని భావించెను. ఈర్ష్య దినములింత యల జరిగితోగనుచున్న నమయముతట్టమగునపుడెల్ల బతకను నామనా క్యములతో హితబోధనేయుచున్నపుడు భార్య పలికినదానికి నూఱుర లుకలేక తరువాత వెనుకటి మత్సరమువలన నీలమణిపై సమాధూ గ్రస్తుడగుచుండెను. తనన్నేహితుని కడకుబోయి కొత్తగాచ్చున యు ద్దోగములిచ్చేదనకెట్టిచిక్కుగలుగునో దానిని దివ్యులకొను పూర్వ మేదియో యోచించుకొనుచుండెను. జయగోపా లునకు యోచనతోను శశికళ మనోవ్యభిచారము కొన్ని దినములు గడచెనుగాని, భార్యచుండు పుదమన్న యుద్దేశము గలిగినను దూరమాలోచించి వెంటనే యాపని ని ర్వహంపక యూజకుండెను. దేవీప్రసన్న బాబు శ్రీరామపురములో బస చేయుమరన్న దినము మార్చబడెనని తెలిసి, శశికళ మత్సరచింతలవలన జొచ్చెను. దైవమే శరణమని నమ్మి కాలముగడుపుచుండెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము.

జయగోపాలబాబు తనమిత్రుని యింటంజరుగు నెకశుభకార్య మున్న యీహ్వయమురాగా మిత్రుడున్న యూరునకుబోయె. భార్య తో దానెన్నటికేగునో చెప్పక పరిచారికునితో మాత్రము చెప్పిపోయె.

ను. శశికళ తనకు సంభవించిన తొలిచిక్కునకేమి చేయటకును దోషకు
 న్నది. కన్యకామూహింపలేక పాపమాశశికళ తాను మరణమొంది నీల
 మణితల్లిజీవించియుండిన నెంతోబాగుగా నుండియుండునని తలంచుకొ
 నియుండెను. ఒకనాటిరాత్రి తనసోదరుడు తనబిడ్డలు నిద్రించినతరువా
 త తనస్థితి జ్ఞప్తికిరాగా నెంతోయోచించుచు నెంతకునివ్రోలేదు. కోప
 కూత వేళనిట్లుబట్టచే మఱుఖాడు సరిపైనవేళకులేవలేదు. నాడుకొం
 చము వ్రొడ్డిక్కిరిచెను. కన్నులెఱ్ఱ బాటియుచ్చవి. నీరసముగానుండెను.
 ముఖమరు పికానము లేదు. దొడ్డలోనియరుగుపై గూర్చుండి దంతభా
 వనము చేసికొనుచుండ నొకపరిజనుడువచ్చి వీధి తలుపు. కొక యచ్చు
 కాకితమంటింపబడియున్నదనిచెప్పెను. దానినిదక్షిణ జాగ్రత్తగానూడ
 దీసి తెచ్చుని వాని కాట్లాపింప వాడుట్లొసరించెను. అదిహూణభాషలోను
 న్ను రెమోకప్రకటన. శశికళ హూణభాషలో పరిక్షనేడియునీయలేదు. కా
 నియున్నటి ప్రకటన యాతరగతిలోజరుచున్నమన బాలురకుండునంతటి
 హూణభాషాపరిచయమామెకుగలదు. అమెమాప్రకటన జరుపుకొనె
 ను. అంతలిసారాంత మేమనగా:- పదిలక్షలరూపాయల విలువకుమించిన
 రెండుగానిములు, మూడుదివ్యసౌధములు, కొంతనగరము, నాలుగుగు
 ఱ్ఱములుబండ్లు, ఒకవీరుగులాటరీవేయబడుననియు, చీటికి రు 100లువి
 లునయనియు, లాటరీ నిగలుపున్దియదినము నాటికి మూడుదినము
 లుండెననియు తెలియుచున్నది. ఆప్రకటనమీద నొకప్రక్కను సిరాతో
 “దీనిచీటులమ్మువాడు శ్రీరామపుర పాంథ శాలలో నాడుపదిగంటల
 వఱకుమాత్రమింపుననియుకొనడలచువాడుకొనవచ్చుననియు వ్రాయ
 బడియున్నది. శశికళ మాప్రకటన చదువునపుడు” లాటరీ, యనుచూటలు
 వినంబటచేబడినందున, “పురములోనిగొండ్లలుసంఘములుగాజేరి
 తలచెనుకదా! యెందునగున నొప్పుపూడిచి పదివీలునుకొన్నార” నివన్న
 వించెను. శశికళ చచ్చుచచ్చున ముగిమాడ్డుచేసి యచ్చముకడకేగి బాట్టధ

రించి తనగదిలోనికి నేగి యొకసోఫాపై కూర్చుండి యిట్లుయోచించుచుండెను. “నాతమ్ముని పేరుతో నెకచీటికొందునా? తల్లిదండ్రులయూ స్త్రీని బొందుటకేమరదృష్టవంతుడగు వీనికియూ స్త్రీ వచ్చునా? ఇదివట్టిభ్రమ. నూరు రూపాయి లెందుకు నిష్కారణము వ్యయపఱువ వలెను? నామ నూవ్యధనుఁగాంచి దైవము వానియందుండి యీవాతఁనాచెవినివేసెనేమో. ఏమోవానియదృష్టమెట్లున్నదో, వరేంద్రసేనుగారిట్లే లాటరీవల నమహాధనికుడయ్యెగదా. కావున నెకచీటికొనెదను. దైవానుగ్రహము గలిగి లాటరీ నూనీలమణిపేర గెలిచెనా? నాభతఁకునాకు నిక వివాద లుండవు. నాభర్తపేర చీటికొందునా? ఒకవేళ గెలిచినచో నాయనయూ స్త్రీనీలమణికిచ్చునా? గెలిచితమన్నసంతోషముచే వానితండ్రియూ స్త్రీవానికిచ్చునేమో. ఈ యిద్దఱిలో నెవ్వరదృష్ట వంతుఁడో, పోనీ యిద్దఱిపేర చెఱియొక చీటి కొనినచో బాగుగనుండును. అట్లేచేసెదనని యోచించి పరిజనునిపిలిచి పాంథశాలలోఁ జేట్లమ్మువానికడకేగి రెండుచీట్లుకొను మని రు 200 లు ఇచ్చి యొకకాగితముపై చీటీలలోనుండవలసిన పేర్లను వ్రాసియిచ్చెను. అప్పటికి 9 న్నర గంటలయినది. పరిజనుడు సత్వర తముగాఁబోయి రెండు చీట్లమ్ముని వేడగా సొమ్ముగైకొని చీట్లలోపేర్లు వ్రాసి చించియిచ్చెను. వాడును వెంటనేవచ్చి యాచీట్లుశశికళకియగా నామెదాచెను. రెండు దినములవఱకు నీమెయెంతోఁ బరితాప మొందుచుండెను. ఒకజీటియైన గెలిచినయెడలఁ దనమనూవ్యధ దీటునని పుట్టెఁజానపడియుండెను. ఇంకరేపు చీట్లుపట్టణమున గలిపెదరనఁగా, నీలమణి తెల తెల వారుచుండఁగా లేచి జీజీ యనియేడ్వదొఁగెను. శశికళ లేచి “యేమిబాబూ. భయములేదు, నేనిక్కడనేయుంటిని. ఎందుకమ్మా యేడ్చెదవు. ఏడవకమ్మ, నిద్రగఱగాడిసెను. నీలమణి “జీజీ. పొడుగైనరెండుదంతముల గల పెద్దయేనుఁగుమీఁద చక్కని తెల్లని జలతారుబట్టలువేసి దానిమీఁద, బంగారపు హాదావేసి యందులోనన్నుఁ గూర్చుండఁజెప్పి

యూరేగించినారు. ఇప్పుడులేదేమీ: ఆయేనుగేదీ,, యనియడిగెను.

శశికళ— “నాయనా! ఎప్పుడెక్కినావు?

నీలమణి— “ఇప్పుడే,, ఈలాగునవచ్చినది.,,

శశికళ— తండ్రి. నీవుకలగంటివి. అదినిజమయి: మేరుగుకాదు. మనము కొనుక్కుందములే.,,

“వీనికల శుభసూచకముగానున్నది. లాటరీగెల్పునేమో దైవమువా నినుందున్నాడు,, అనిమనసులో: దలంచి వానినితనతో పూవులతో లలోనికి: దీసికొనివచ్చెను. నీలమణి “జీజీ. ఈపువ్వులేముకదండగా! గుచ్చినామెడలోవేసినారు,, నిచెప్పెను. సోదరిసంతసించి పీనికెంతో యదృష్టముపట్టనున్నదనినిశ్చయించికొనెను. మఱిముకగంటకు జయగోపాలబాబువచ్చెను. మధ్యాహ్నము విడియము సమలుచున్నపుడు నీలమణిస్వప్నవృత్తాంతము వినిపించెను.

జయ—వానినుక పంది నెక్కమన లేకపోయితివా?

శశి—దేవా? మీరట్లు బాలునిపైససూయ: జూపడగునా! వానియదృష్ట

మెట్లన్నదో. ఏనుగునేయెక్కు నేమో;

జయ—సందేహమేమి? దానికేమిలోషము?

శశి—మంచికల. తెల్లవారుచుండగా వచ్చినది కావునత్వరలోనే వానికి

జయ—నమ్మియుండుము. (మేలు కలుగునని తోచును

ఇట్లుమాట్లాడుచున్న సమయములో వీధిగుమ్మములో “జయగోపాలబాబుగారూ,, అనిరెండుకేకలు వినిపించినవి. “ఎవ్వరువార,,ని జయగో. పాలుడు పడివడిగా వీధిగుమ్మములోనికి వచ్చెనుగాని మెడలోడవాలుబిళ్ళగలిగిన బంట్లోతును గాంచగానే వానిప్రాణములెగిరి పోయినవి మొగముపై కత్తివేసిననెత్తురు లేనట్లు తెల్లబడెను. కాళ్లువణకనారంభించెను

“మహారాజ్ హుకుమ్,, అనిధలుడొక పెద్దయుత్తరమిచ్చెను. పైపేరు చూచి కలెక్టరు వారియొద్దనుండి వచ్చినట్లు గ్రహించి చేయివడకుమండ:

గా నుంటి ప్రాణముతో మైకాకితముచిచ్చి లోననున్న యుక్తరము వెలికి దీసికనులు మిక్కిలి గొలువ నెట్ట కేలకుఁ జదివి ధైర్యము తెచ్చుకొని సరే యని చెప్పి భటుని. వంశి వేసి లోనికివచ్చి పరిజనుని బిలిచి “రేపు తెల్లవా రుసరికి గుఱ్ఱ ప్రబంధసిద్ధము చేయుమని గుఱ్ఱపు వానితోఁజెన్నను వెనుక టిరాల్చి శతమనించుచును శశికళ భతఁడతో “ఏమిత్తునినా? ను. కా న్న మునకు బోవుచుంటి? ఎడ బావునకుల వాటులేమి మోక్ష దోహదము నీని మిషములు యుగప్రాచుర్యములై యుండును. తిరిగియెన్న నుండును నీయు దుర్గని పలికెను. జయగోపాలుఁ డేశశనుండెనాగాని నీ యిది సాధి నాధికార్యములఁ గాంచుటకుఁ గాదు. రేపుపదిగంటలకు పట్టణములో గొప్ప లాబు రీజనుగుఱులు. దానికి ముప్పదిమంది సభికులవర్సయించిరి. అందులో నేనొ కడను. పెద్దకలెక్టరు గారగ్రాసనాధి పతుల, ని చెప్పెను. ఆలాటరీలో మీరొక చీటినిఁ గొంటిరా? యని శశికళ యడిగెను.

జయగోపాలుఁడు— లేదు. నీతమ్ముని పేర నొక చీటి కొనక పోతివా? అప్పు డ్దనంతుఁడేమో.

శశి— వానికంతయద్దప్రముపట్టువా? మీరింతవఱకు దీనిఁ గూర్చి యెఱుఁ గరా; ఎఱిగి యిష్టములేక చీటిఁ గొనలేదా:

జయ— ఎఱిగెను. కాని దానియందంత నమ్మకములేక కొనలేదు.

శశి— కొనిమాచివ తెలియునుకాని యాఱకున్న నెట్లు తెలియగలదు.

జయ— నిజమేకాని యిష్టముమించినదానికి వగవేల?

ఇటులు మాటలాడుకొని నిద్రించిరి. మఱునాఁడు తెల్లవారగానే గు ఱ్ఱప్రబంధి యొక్క పట్టణమునకు బోయెను. పదిగంటలవఱక కాకమును పే యీ లాటరీకులు ప నిల్చియుచిన మైదానముపై వేయబడిన బహువి శాలమగు పండిటిలో వేలకొలది జనులు నిండియుండిరి. ఆ పండిటిలో నొ కసర్వజన గోచరానుకూల ఫలమందెత్తుగా నొక వేదిక నిర్మింపఁబడి దాని పై ముప్పది కుర్చీలు వేయబడియున్నవి. మధ్యనున్న పెద్ద కుర్చీకి నెముగు

మొకయత్రిమచుచ్చబడియున్నది. పదిగంటలగు సరికి పెద్ద కలెక్టరుగారు డిప్యూటీ కలెక్టరు దేవిప్రసన్న బాబుగారును దయచేసిరి. జయగోపాలుఁ డొకవిమర్శకుఁడగుటచే నాతఁడును పైకెక్కికూర్చుండెను. చీట్లుసరిచూచి మాయాత్రీములోఁబోసిరి. లాటరీవేయబడు సౌధములపట్టములును, నాలుగు గుట్టములును, బండును. ఏనుఁగయు, నీనభాస్థలికి వెనుకనిలచి యున్నవి. సగటుసొమ్ము బాలిసరిచులలోఁ బోయఁబడి సంచలకుప్పవేదిక పైయత్రిమువగ్గఱ నుంచఁబడినది. రెండుగంటల కాలమగుసరికి కలెక్టరుగారు హూఁబాషతో లాటరీకలుపబడునని చెప్పెను. పెద్దగంట చప్పుడుచేయఁబడినది యత్రిము లిప్పునారంభించిరి. మారుపేర్లు వచ్చిన వికాని యు దెవ్వరును గెలువలేదు. 101 వేరు జయగోపాల బాబు శ్రీరామపురమని వచ్చినదికాని లాటరీగెలువలేదు. మఱి 98 చీట్లు వచ్చిన వికాని వారి కాశా భంగమైనది. 270 చీటి సోదరి శశికళ వత్సములోనున్న (మైనను) బాలుఁడు నీలమణి శ్రీరామ పురమని పేరువచ్చినది. లాటరీ గెలుపుచీటి వచ్చినది. దొరగారు గంటమోగించిరి. జనులందఱుగొల్లుమని చెప్పులుచిల్లులుపరుచట్లు చప్పుట్లుగొట్టిరి. ఏనుగు తరకింక నధిపతి యేర్పడవనికాబోలుఁజేసికరించెను. గుట్టములుగెలుపున కానందించునట్లుసకిలించెను. ఒక్కయరగుటకు గంవరగోళముకొంతతగ్గెను. సభవారి సందడిని చల్లార్చుటకు రక్షకబటులును, వారియధిపతులును ఎంతోశ్రమపడిరి. కొంతనేపటికి సభాస్థలములో సందడి శాంతిపఁగాఁ గలెక్టరు వారులేచి యీ బాలునెవ్వరయినా నెఱుఁగుదురా? యనియడిగిరి. జయగోపాలుఁడులేచి "ఆ బాలుఁడు నాభావముటది. శ్రీరామపురములోనుండె"ని విన్నవించెను.

కలె:—ఆ బాలుని తండ్రి బేరేమి?

జయ:—కాళీప్రసన్న బాబు.

కలె:—ఓ హూ! నేనాయన నెఱుఁగుదును. ఆయనకు గొప్ప పేరు సియుం

డవలెను. జాగ్రత్తగా నున్నదా?

జయ:— ఇంచుమించుగా సంతయుఁబోయినది.

కలె:— ఏమయినది. ఇప్పుడభూమి యెప్పురివశములో నున్నవి.

జయ:— (వడకుచు) నావశములో నున్నవి.

కలె:— నీవశములోనుండఁగా నెట్లుపోయినవి?

జయ:— హక్కునాదైరది. దానికి కాశీప్రవర్త బాబుగారి వీలుకొంతయూ
భారము.

కలె:— దేవీప్రసన్న బాబుగారూ? గొప్పయాస్తిగనుక రాజకుమార రక్షణసంఘమువారి యాధీనములోనుంచి బాలునకు వయసు వచ్చునఱకు గాపాడవలయును ఈసామ్య ధనాగారమునకుఁ బంపుము జయగోపాలబాబుగారి నిపుడువిడువక మీతోనుంచుకొని రేఁటికినమున శ్రీరామపురమేగి యాబాలుని నేనుగూడఁ గూర్చుండఁజెట్టి యుత్సవముతో రప్పింపుము. ఆబాలుని దివ్యభవనములలో నొకదానియందుఁ బ్రవేశపెట్టుడు. దానినినేడే బాగుచేయించి యలంకారముసేయింప జరపదాధికారికి వతఃమానము చేయుడు. ఈయుత్సవమునకు వేయిరూపాయలు వ్యయపఱుపరనుమతించితిని. కాశీప్రసన్నబాబుగారి యాస్తి జయగోపాలున కెట్లు వచ్చినదో కనుంగొని యందుమోసమున్నయెడల విచారణచేసి మీ యభిప్రాయముతో నాకు జాబువ్రాయుడు.

దేవీప్రసన్న బాబు చిత్తమనెను. రక్షకభటసహాయముచే నగడులోరు 1000 గాక మిగిలినది ధనాగారమునకుఁ బంపఁబడెను. ఆరాత్రియే యొకసాధమును శృంగారింపదొరకొనిరి. నీలమణికిగలిగిన యదృష్టమునకు జనులుమిగులగొనియాడిరి. ఈచర్యనుగాంచి తారభర్త పరుగుపరుగున శ్రీరామపురముచేరి భార్యతోఁజెప్పెను. తార యతిత్వరితముగా శకికశ్మగించి మీతమ్ముడు లాటరీగెలిచినాడట యనిచెప్పెను. ఆ

వాళ్ళచెనివిడంగానే చేతిలోని గ్రంథము విడిచి కొంత సేపటివఱకు లోనగలిగిన సంతోషముతో గొంతయైన బైటకు దెలుప లేనంతవఱకు నిశ్చేయై చిత్తువుగోనిబొమ్మరలె అప్పవాలకయుండి మఱికొంత సేపటిగో నూపిరివిడిచి చేపవనున్న నీలమణిని గొగలించి కన్నులనీరు పెట్టుకొనెను.

తార:- శకికళా! నీశాంతము నీనేర్పు. నీతమ్ముని బెంచిన మార్గము వేయి మోళ్ల బొగడదగినది.

శకి:- తారా! నామనీవు చెప్పినప్పటినుండియు నాతమ్ముని బెంచుటలో నెంతయు పకీర్తి పశితి నొయని చింతించితిని.

తార:- నివుగనుక నిట్లు భరించితివి కాని మఱియెవ్వరి తరముకాదు. నీ భర్తాదారుణము చేసినను నీతమ్ముని గాపాడితివి. నీలమణి లాటరీ గెలుచుట నీసతీత్వము నీన్యాయచర్తనము నీశాంతముచూచి భగవంతుడు నీయందనుగ్రహించుటచేతనే జరిగినదిగాని కేవలమాతని సుకృతముకాదు.

శకి:- నాభర్తాగారి పేర నొక చీటి వేసితిని.

తార:- అది పోయినదట. ఆయన గెలిచినచో నీకు మఱిత దుఖము వచ్చియుండును.

శకి:- సీవెట్టివానా? నాభర్తాగెలిచిన నాకెంతో సంతోషమే, ఆయన యుష్పాదిగోవును. ఆయన యెఱుగకుండ చీటి వేసినపుడాయన గెలచి రేని దత్తంతోషముగో నాతండ్రియాస్తి నాతమ్మున కిచ్చి నామీద నెంతో ప్రేమ చూపకుండురా?

తార:- ఇప్పుడయిన నేమి. నీతమ్మునికి గొప్ప యాస్తి సంపాదించితివి. నీ భర్తకు నీతండ్రియాస్తి దక్కినది. ఏమయినను నీవుగొప్ప యిల్లాలవు. మగడన్ని విధముల నీయంతసూయతఁజూపినను శాంతముతో న్యాయమని నీవు చేపట్టిన కార్యము నిగ్రహించితివి. అస్తిని దొరతరమునా

ఈ బాలునకు యుక్తవయసు వచ్చునీటకు బాలింతురట.

శశి:—ఇంక నాభారము తీరినది.

ఇటుల మాటలాడి తారవెడలిపోయెను. శశికళ కారాత్రి నిద్దుర పట్టలేదు.

పదివ ప్రకరణము.

సాధారణముగా చాత్రి నాలుగుజాములయినను శశికళకుండి సత్యముకాదను కొనుసంతటి యాత్రీతకలిగెను కోడికూతువలెబడెను వెంటనే దంత ధావనముచేసి పరిజనులలేపి తనసాధ మలంకరింప నియమించెను. తనపిల్లలను నీలమణిని స్నానములుచేయించి త్వరితముగాఁ దలల నారఁజెట్టి యుదితరీతివారి నందరి నలంకరించెను. నీలమణిలాటరీ గెలిచి సవాతఁ రాత్రియే గ్రామమంతకుఁ దెలిసినదిగనుక నూరిలోనివారుకాకులుకూయ దొఱకొన్నదిమొదలు శశికళమేడకువచ్చి యెవ్వరికిఁదోచిన రీతినివారు గృహలంకారమునకుఁ దోడ్పడుటచే నెవ్వరుపరిజనులో నెవ్వరితరులోఁ బోల్పశక్యము కాకుండెను. ఇంతలోఁ బట్టణమునుండి బయలుదేరినవారిలోఁ గొందఱు హుటాహుటిపడకల శ్రీరామపురమునుఁ జేరి కలెక్టరువారు పచ్చుచున్నారని తెలిపిరి. పొరులెల్ల కాళీప్రసన్న బాబుగారిపై దమకుండు ప్రేమాతిశయము వెల్లడి యగునట్లు, ప్రతిమనుష్యుఁడును తానే లాటరీ గెలిచినంత సంతసముఁబొందుచుఁ దమగృహంబులఁ దగినరీతి నలంకరించుటయేకాక గ్రామమును వీధులను జెండాలతోను తోరణములతోను కనులపండువుగా నలంకరింపదొడంగిరి. జయగోపాలుఁడు నీలమణియూస్తీ సపహరించి, విధము నేడు బయటపడితయనకుఁ జిక్కగలు గఁబోవుచున్నది కావున శశికళ దానికిఁ జింతించు

నా తమ్మునకు మేలుకలిగినది కొవ్వన సంతసించునా చూడ వలయున్నదని పాపలుతలంచిరి. కొందఱు జయగోపాలునకుఁ గారాగృహవాసముతప్పదనిరి. శశికళతప్పించునుని కొందఱొచ్చిరి? వాదప్రతివాదములు జరుగుచుండెను. పదిగంటలగుసరికి ముందుగా గొందఱు రక్షకభటులును వారి యధిపతియు సచ్చిరి వారివెనుక వందలకొలది, జనులు వచ్చుచుండిరి. గుఱ్ఱములబండ్లలో నుద్యోగీయులు కూరిచుండి వచ్చుచుండిరి. ఒకబండిలో జయగోపాలుఁడును ఆతనిసోదరుఁడునుఁ గూర్చుండిరి. లాటరీకలుపురాఁడు జయగోపాలుని సోదరుఁడువచ్చి కలెక్టరుగారు తనసోదరునివడిగింప ప్రశ్నలఁబట్టి యాతని కేమియశాయము వాటిల్లునో యని యర్థగారిని విమవలేకవచ్చుచుండెను. వీరివెనుక ఏనుగుశ్రోగారముగా నలంకరింపఁబడివచ్చుచుండెను. దంతములకు బంగారుతోడపు లమర్చిరి. ఏనుగుపైఁబెద్దగంటలు రెండు చెఱియొకప్రక్క మోగినట్లు వేసిరి. మెడలో పెద్దపెద్ద మువ్వలపేరు వేయఁబడినది. ముఖమునకుఁ బట్టాభిషేచిహ్నము వేయఁబడియున్నది. అందముగా బుటేవారు పనిచేయబడిన సితకొ శేయాప్తరణము వేయఁబడినది. అప్పుబట్ట పయిని వెండి వూదావేయఁబడి యున్నది. ముందుమెడపైఁ జక్కని దుస్తుధరించుకొనిన మావటివాఁడు కుడిచేతులో నంకుశముధరించుకూర్చుని యుండెను. వూదాలో నొకఁడు చక్కగా నలంకరించుకొని తెల్లని పట్టుగొడుగు విప్పి పట్టుకొని యుండెను. వూదాలో నెవ్వరునుఁ గూర్చుండలేదు. ఆయేనుఁగు వెనుక పెక్కుమంది గుఱ్ఱపుబండ్లతోవచ్చుచుండిరి. వీరెల్లరు రాకపోరని శశికళగ్రహించి తానెంతతొందర కార్యముగోనున్నను రెండుమూగు వేల జనమునకుఁ దగినభోజన సన్నాహము చేయించెను. ఇంతమంది జనమా చిన్నయూరునకెన్నఁడు రాకపోవుటచే, నాయూరొక్కడ చూచినను జనులచే నిండియుండి యిసుకజల్లిన క్రిందరాలకుఁడు నట్లుండెను. రక్షక భటులుసహాయమున దేవీప్రసన్న బాబువారి ముఖ్యపరివారమును

నీలమణియున్న గృహములో పోవేసిందిరి. వారికదివఱకే యమగ్నబడి యున్న యాననములపై గూర్చుండిరి. జయగోపాలునిజూచి నీలమణిని దీమకొనిరన్నని బాపెను. ఆయనలోనికిఁజని భార్యనుఁగాంచియేదియో చెప్పజూయి నొంటనూటరాక యెట్టకేలకామె కుడిచేతిని తనకుడిచేతితో దీసి పోయి పూర్వకముగా నాశించి చెలనిలచియున్న నీలమణినెత్తుకొని నఁజూయెను. వాఁడుదొరకక సోదరి రెండవప్రక్కకుఁజూయెను. “నీయేను గు గుట్టయునుచచ్చివని చూపించెదను రమ్మ, ని నీలమణికుడిచేతినిఁ బట్టెను. శరీరక “వెళ్ళుతమ్ముడూ, యనిచెప్పగా జయగోపాలునివెంట పచ్చెను. సభామధ్యమునకు బాలుఁడురాగానే సభవారందరు నిలిచిరి. బాలుఁడువారినిఁజూచి యెవ్వరుచూపకుండ కోరకుండ. కాలీగామధ్యమవేయఁబడిన యాననమెక్కి కూర్చుండెను. అందఱును సంతోషపూర్వకరతాళములుగావింప వీధిలోనుంచఁబడిన బాన్ వాద్యముమోగ నారంభించెను. అందఱుగూ ప్పొడిరి. అప్పుడుసభవానికి దేవీప్రన్నగాను నీలమణి లాటరైచెననియు గొప్పయూర్తిరక్తిపదనియు రాజకుమార సంరక్షణసంఘమువారియాధీనములో నీ బాలుఁడుంచఁబడుటకు దొరవారి యాజ్ఞయొనదనియు చెప్పెను. కరతాళధ్వనులునిగిసినివి. జయగోపాలుఁడు లోనికిఁగిరితిరిగివచ్చి “మహాజనులారా! అందరకుసంతోషకరమగుకార్యముచరిగినదిగనుక, ఈవేళకు చూడవచ్చినవారందఱు నేడీ భవనమున భుజింపగోరుచున్నాననిచెప్పగా కరతాళధ్వనులతో సభచాలించిరి. ఒక గంటవఱకుఁ దల్పబాద్ధలిలో మాటలధ్వనులుపుట్ట దేవీప్రన్న బాలును, మఱియిద్దఱు మువ్వసునతప్పఁ దక్కినవారెల్లసభవిడిచిరి. సభాభవనము లంకరించినతీరును, నీలమణిముగముఁగలిగినకళను, ముచ్చటించుకొందఱును, నదీతీరమునకుఁ గొందరును, పుర వీధులలోనికిఁ గొందరును మేడకెరుగుగానున్న బయలుపైనిలిపిన ఏనుగు, గుట్టములు, బండ్లుచుమాచుచు కొండలును ఇట్లుకన్నుల పంపువుగా నుండెను. వర్ణనివక్షితో

మెంటి గంట కందటి భోజనములైనవి. ఇంతలో శశికళ చేయించిన యీ యేర్పాటునకు సంతసించని వాడొక్కడయిన నందులేదు. మూడుగంటలవఱకును ఏవిధమైన సందడియులేదు. అప్పుని కాళీప్రసన్న బాబుగారి యాస్తినిగూర్చి దేవీప్రసన్న బాబుగారు విచారణచేయ నారంభించిరి. ఇందు శశికళ సాక్ష్యము ముఖ్యమైన దగుటచే నామెనురప్పించి తేరవేసి యావెనుక నిలిపిరి.

జయగోపాలుడు తనకేమిమోసము వచ్చునోయని భయమొందుచుండెను. వచ్చినవారిలో ముఖ్యులు సభలోగూర్చుండిరి. నీలమణి కలెక్టరువారిచేత నున్న తాననముపై గూర్చుండజెట్టబడెను. భోజనములయినపిదప నీవిచారణజరుగుటకు ముందుగల కాలములో జయగోపాలుని సోదరుడు దొరతనమువారిపన్ను చెల్లింపక గొన్నిభూములుతానుకొనుటచే నిపుడాభూములను తిరిగి నీలమణిపేర దస్తవేజునువాసి శశికళకు జయగోపాలుండుండగా నిచ్చెను. శశికళయు సంతసించి యాతడు వ్యయముచేసిన సొమ్మచ్చివేయుటకు నిశ్చయించుకొని యెంతవ్యయపెట్టబడెనోయని యడుగునపుడు తనచేతిదొక రూపాయయైనను వ్యయపడలేదనియు, పన్నులుచెల్లించు సమయము ప్రమాదవశమున మించుటచే ఏలముపాడునపుడన్నగారి ప్రోత్సాహముచే దనపేర బాడితి ననియు, నీలమణికిదిరిగి యిచ్చుటలోదనకేమియు రావలసినది లేదనియు, మఱచిచెప్పగా శశికళసంతసించెను. పిదపమూడుగంటలవేళ శశికళాభిరూపిణి వ్యవహారమునుగూర్చి కలెక్టరువారు విచారణసేయదొడంగెనపుడు వ్యవహారమెట్లు ముగియునోయని పెక్కుమంది వచ్చియుండిరి తాను కపటముగాఁ బ్రవర్తించుటచే శశికళ సాక్ష్యమిచ్చుటలో దనకేమి ముప్పుతెచ్చి పెట్టునోయని జయగోపాలుఁడొటిప్రాణముతోను ప్రోత్సాహముచేసి కూర్చుండెను. సభయంతయు నిశ్శబ్దముగానున్నపుడీక్రిందితరున విచారణ జరిగెను.

కలె:—తిమ్మా! నీలమణి తల్లిదండ్రులు ఇంతియించియుండినప్పటినుండియు బాలుడెవ్వరి నశముతో నుండెను.

శశి:—మాయుభయం నశముతో నుండెను.

కలె:—మీధతకగారికి బాలునియం దిష్టమే?

శశి:—ఇష్టమే.

కలె:—గోకులాకీర్తిని జెప్పుకొనుచుండుటలేదు?

శశి:—నాభయమవసిరికాని యందుచక్కమున్నట్లుతోవరు.

కలె:—జయగోపాలుడుగారు నీలమణి నెన్నడు దరికిరానియక యనిష్టముగాఁజూచుచుండిరట కాదా?

శశి:—కలెగారుగారు! తల్లిదండ్రులులేని పిల్లవాడు గనుక నట్టివారిని గారాబముతోను కనికరముతోను, బంధువులుమామట లోకస్వభావము. కాని మాతండ్రిగారియిన కాళీప్రసన్నబాబుగారు సంపాదించి కీర్తి జగద్విదితము. ఆయనకుమారుడు భయభక్తులులేక యెక్కుడు గారాబముతోఁజెరిగిన కాలక్రమమున నల్లరిపిల్లవాడగునేమోయనియు, వారియొద్ద నలవాటుపడినయెడల రాచకార్యవ్యవహారముల కాయనపారుగూని కేగుట తప్పనిదగుటచే, నాయనకడ చనవు కలిగినయెడల తల్లిదండ్రులులేని బాలుడు బెంగట్లినేమోయనియు, యోచించి యాయనదగ్గరవంతగాఁజేయక యాయనయెడ బాలునకించుక భయముకలుగున్నట్లు సంచరించిరేకాని, నీలమణిపై నిష్ఠములేకపోలేదు.

కలె:—వింతగానున్నది, కాళీప్రసన్నబాబుగారియొద్ద జయగోపాలునిపేర నుండుటకేమి కారణము.

శశి:—నాతండ్రిగారికి జరకాలమువఱకు నేనొక్కతేనే పుత్రికను. వేటసంతానములేక నామీఁదిననురాగమున నన్నత్తవారింటి కనుపక నాభతకగారిని నిల్లటపుట్లనిగా గ్రహించి వారియొద్ద యత

యు నాకీయవొడంగిరి. నాభీతఁగాను చిరకాలమునుండి యిచ్చట నేయున్నాను. మరణమెప్పుడుసంభవించునో తెలిసికొనుట దుస్సరము కావున నాయనయే నాప్రియ భతఁగాని పేర తమయాస్తివారి యించిరేమో తెలియదు.

కలె:—అట్లయిన మీ పేరవేయింపక ఆస్తిని పేరవారి యింపఁ గారణమేమి?

శశి:—గొప్పయాస్తి యగుటచే రాచకార్య వ్యవహారములలోఁ దఱచుగా నాపేరనుచ్యవహారము జరుగుటనాకంత యిష్టములేదు గనుకను నాప్రియభతఁగాను నేనును భేదబుద్ధి గలవారము కాముగనుకను, నీలమణి జనియింపక యున్నచో నాస్తిలకే యెట్లయింపజెందును గనుకను, నాభతఁగాని పేర వారి యించి యుండును.

కలె:—నీలమణి వుట్టెనుగదా? ఆయాస్తి యిపుడేమి కావలయును?

శశి:—మాతండ్రిగాను మరణశాసనము వ్రాసియున్నారు. నాకువకవంతును, నాతమ్మనకు రెండువంతులును ఆస్తి యిచ్చియున్నారు.

కలె:—అట్లయిన నీతమ్మరియాస్తి యేలవిడచియలేదు?

శశి:—చూసీలమణి దైవానుగ్రహమువలనఁ బెద్దవాడయిన పిదప, మేలుకీళ్లను బరిశీలించి పంచియిచ్చుట న్యాయమని యింకను విడిచి యక యాస్తినికలిపియే యుంచినారు.

కలె:—ఇప్పుడు నీలమణియాస్తిని దొరతనమువారి పరముగానుంచి జాగ్రత్తచేయుటకు దొరతనమువారియాజ్ఞ మీకభ్యంతర మేమియైన నుండునా?

శశి:—ఏమియు నభ్యంతరములేదు.

కలె:—ఈయాస్తిలోకొంత దొరతనమువారిపన్నులు చెల్లింపక యేలము వేయబడినదట కాదా?

శశి:—ప్రమాదవశమున బన్నుచెల్లించు దినము గతించుటచే నట్టిస్థితి సంభవించినను, తిరిగియాయాస్తిమాకేవచ్చినది. ఇప్పుడు దానియ్యభ్యంతరము

0

తరమేమియులేదు.

కలె:—ప్రస్తుతము వచ్చుచున్న ఫలమును బట్టి భూములు విడిచి నీ మీసా
లు మీకు విడిచి తక్కిన రెండు పార్శ్వమును దొరతనమువారి పరము చే
యబడును.

శశి:—చిత్రము.

కలె:—ఏమండి జయగోపాల బాబుగారు? మీ పేర వ్రాయబడిన యా
స్తితిరిగి నీలమణి పేర మీ మామగారు వ్రాసిన మరణశాసన మనున
రించి యిచ్చుట కభ్యంతర ముండునా?

జయ:— ఏమియును లేదు.

కలె:— ఆ మరణశాసనమేది?

జయ:— (తెచ్చి యిచ్చును)

కలె:—ఇది యాయన మరణానంతరము రిజప్టరీయైనదా? ఇన్ని సాక్షి వా
ళ్లున్న వే. (చూచి) సరే. ఆ స్తిజాపితా యిందులో నున్నది. ఇప్పుడీ ఆ
స్తియంతయు నున్నదా?

జయ:— చిత్రము.

కలె:—ఇప్పటికి (అని లెక్కచూచి) నింతయెక్కువ కావలయును ఉన్నదా.

జయ:—ఉన్నది.

కలె:—నీలమణి ఆ స్తి విడిచి యుటకు దొరవారి యాజ్ఞ ననుసరించి తగినవా
రిని నియమింతుము, అవ్వగారా! మీ నీలమణికి సంరక్షకుఁడేర్పడవల
యును. మీయభిప్రాయానుసారముగా నేరిని నియమింపఁగోరెదరు?

శశి:—నాభర్తగారి నే సంరక్షకునిగా నియమింపుడు.

కలె:—సరే, బాలుఁడిగ్రామములో నుండుటకు వీలులేదు. మీరు కూడ పట్ట
ణములోనికి వచ్చి మీ సోదరుని భవనమందుండుట కభ్యంతరముండునా?

జయ:—నన్ను సంరక్షకునిగా నేర్పఱుపఁదలంచినయెడల మేమందరము
పట్టణముననే యుందుము.

కలె:- జయగోపాల బాబుగారు. ఈ కాగితము మీఁద నామచేవాఁలు చేయవలయును.

జయ:- చేయించి తీసుకొనివచ్చును.

మఱునాఁడు పట్టణమున కేగనిశ్చయించిరి. ఇంతలో,

శశి:- అన్నయ్యగారూ! మాతల్లియైన విభావతి మీ కెటువంటి చుట్టమో మీకు జ్ఞాపకమున్నదా? .

కలె:- సోదరి! నీచిన్నతనమందు నేనుచూచితిని. నాకు జ్ఞాపకమున్నది. వ్యవహారము విచారణ జరుగుటకుఁ బూర్వమే మనబంధుత్వము తెలుపుటకంటె నీవును తెలుపుట యుక్తమని యింతవఱకుఁ దెలుపక నిలిపితిని. నీకును నీభర్తకును నీలమణినిఁగూర్చి వైమనస్యము కలిగియుండెననివిని నీభర్తనుగూర్చి విచారణసేయుటలో నీతని మోసము బయలుపడునని జనులవలన వింటిని. అట్టిది యిందేదియుఁ గాన్పింపదు.

కలెక్టరుగారిట్లుపలికి బసకువిజయము సేయునపుడు శశికళ “సోదరా! మీరును మీవరివారము రాత్రికూడ నిచ్చటనే యుండ వలయునని నాప్రార్థన” నియె, కలెక్టరువారు సమ్మతించిరి. భర్తపై నేర మగుపర్చక చమత్కారముగా దాటించిన శశికళా శీలత్వమందఱి నాశ్చర్యసాగరమునముంచివై చెను. ఇంకసాయంత్రము భోజనములైనపిదప, నిద్రింపఁజూచునపుడు శశికళా జయగోపాలుర కీక్రింది ప్రసంగము జరిగెను.

జయ:- నీశీలత్వమునకును, నీస్వభావమునకును, నీశాంతమునకును, నేనెంతో యాశ్చర్యపడితిని.

శశి:- నాథా! ఇందాశ్చర్య మేమిగలదు.

జయ:- బుద్ధిలేక నేను నీపయినసూయత చూపినందుకు నేనుమిక్కిలివశ్యాత్తాపపడుచుంటిని (అని కనులనీరు పెట్టుకొనెను)

శశి:- (కాగలించి) ప్రాణేశ్వరా! మీరిట్లునే మఁదగదు. మీరువిచారిం

వఁబలితేను. మాసోదరుని ప్రేమించినను, నాకు సర్వ బంధువులును మీతరువాతనే. మీకేచిక్కు తటస్థమయినను నాదేగదా. కలెక్టరు వారికడనేను పలికినమాటలలో దోషములున్న ఊమింపును.

జయ:—నమియు తప్పగాఁజెప్పక ముప్పతప్పక ఘట్టినిని కుండుచున్న నాకెంతో మేలుచేసితివి. నీనడతనాకేసిగ్గుఘట్టిల్లఁజేయుచున్నది. శాపాశ్చయము ఇంతటి యోగ్యురాలను నిన్నుఁజంప యత్నించితినిఁ అప్పుడైననునాకు వెగటుగా మాటలాడలేదు. నీశాంతము నాకెంతో వింతగా నున్నది.

శశి:—నేను మీయర్థాంగినై యుండఁగా మీచేతిలోనాకు మరణమేలన చ్చును. వచ్చినను హరిశ్చంద్రుడు చంద్రమరిఁ దెగఁజేయక తిప్ప వ్యలదండ మైఁకట్టు కాదా.

జయ:—నీవీతియ నాక్షుణ్ణువని కలలో నెఱ నెఱచితను. నామించితి నీ వెక్కొటివా?

శశి:—మీయాజ్ఞలేక చేసిన నాత్మహత్యము మర్మింప నేడనిను. మీతో యోదించితేములను నాకువ్యసభలేక పోయినది.

జయ:—నిర్భాగ్యుడను నాపేరినీటి నేలకొటివి.

శశి:—మీయశేరిచికిరి, ఆకాంతోషములో మాతమ్యుని నాగొట్టి వానికి చ్చి వయమరిల.

జయగోపాలుడును శశిశయ్య నిమ్మపటముగా గుండ్లది. మఱు నాఁడు తెల్లచారగానే కలెక్టరుగారు ప్రహరణహామ చేరిరి. నీల ముడి పొకరిఁబడి యేరుగులఁగూర్చుండఁ బట్టబడెను. ప్రక్కను కలెక్టరువారి కూర్చుండిరి. జయగోపాలుడో గొట్టపు బంకిలో నుగిది ల్లబితోఁ గూర్చుండెను. శశిశయ్య ఆమెల్లిలును స్త్రీలు కూర్చుండఁ బడిరి. నామాగ్నిమంతయు బండ్లపెట్టకట్టింపఁ బడె ను. ఈమడకుఁ దాళిములుదేరి యుండును మై మై పట్టిననుకేగి పి

బ్రాహ్మచర్యపరిపాకమున భవనము దిగిరి. అచోట కల్యణువారు వచ్చి
 కలుపిరి. నీవిప్పుడు బాబు వ్యవహారమంతయు నివేదించెను. దొరవా
 రు సంతసిది శశికళను సంతక్షురాలినిగాను, జయగోపాలబాబును ఈ
 విషయమును గార్యస్థానములో ముఖ్యాధికారినిగాను నియమించి, నీ
 లమణిప్రీతిచేసిన వేటొక్క- సాధములోఁ గార్యస్థానముంచ నియమించిరి.
 శ్రీరాఘవురములోని గృహములో నొకయంద్యోగీయుని నిలిపిరి. కాళీ
 ప్రసన్న బాబుగారి సురదాశాసరము ప్రకారము జరుపుటకు నెకసంఘమే
 ర్పఱచి ధానికవృక్షునిగా దేవప్రసన్న బాబును నియమించెను. నీలమణి
 నాగారుఁడై వాడై యుక్తముగా విద్యనేర్చి నారంభించెను. శశికళ నో
 దలనిఁ గాపాడిన విధమును, నీలమణి కదృప్తము బట్టిపరీతియు, జయగో
 పాలు డెంత యసూయా గ్రస్తుడైనను తుదికుఁ బశ్చాత్తాపముకలిగి స
 వ్యార్థవలెను డయిన వైతమును, ఇన్నిటికిఁ గాఢముగా శశికళనుగు
 నుపద, శాంతము, శీలము, ఋజుమార్గ వలెన సత్కార్యాభి నివేశ
 కము, సమయానుకూల భావము మొదలగు గణములను జనులెల్లరు వేయి
 ధంబులఁ గొనియాడిరి.

న్యాయమూర్తమున నెప్పుడు భగవంతుడు నిలుచును. కావున మొదట
 నెన్నిచిక్కులు కలిగినను చట్టువల గలిగి న్యాయమార్గము వప్పుకుండిన
 మొదల తుదికు న్యాయముకే జయము.

10999

